

YAZI YORUM

2018

6.
SAYI



*İçimizde hiç kimse bilmiyor;
ne kadar vakti kaldığını
Hasat zamanı geçti, yaz artık bitmek üzere
Ve bir kurtuluş bulamadık.
Güvercinler gibi bağırsıyoruz adalet için
Ama kimse duymuyor bizi.
Ve karanlıkta, ışığı bekliyoruz.*

Konuk Yazar | Furuğ Ferruhzad | Söyleşi | Deniz Poyraz | Zeynep Eşin | Ayşe Hicret Karakaya | Beyza Büşra Erol | Ceyda Oktay | Nur Yüksel Öztürk | Hatice Hamarat | Çağla Özkan | Özgür Zirve | Sercan Akhanlı | Aynur Türk | Derman Arıbaş | N.S Brow | Özlem Ayşe Çiçek | Özgecan Yıldırım | Cüneyit Aras | Mustafa Karataş | Fırat Işıklıgil | Halil Maraş | Mazlum Cengiz | Mahir Uçar | Arda Ayhan | Dilek işcen Akışık | Mahmut Yıldırım | Şaranur Yaşar | Nazlıcan Özcan | Sercan Akhanlı

YAZI-YORUMDAKİLER

Hatice Hamarat | Sonsuz Bir Gün Batımı

Zeynep Eşin | Özgürlük Tutsağı Furug

ÖYKÜ

Çağla Özkan | Ruhsal Kalkınma

Derman Arıbaş | Öz

Dilek İşcen Akışık | Kahvaltı

Zeynep Eşin | "Git" Dedi Bana

Mahmut Yıldırım | Çıkmaz Sokak

N.S Brown | Küt Başlıklı Kız

Sercan Akhanlı | Gizli Mutsuzluk

Aynur Türk | Avını Bekleyen Avcı

Arda Ayhan | Mutsuz Punk

Özgür Zirve | İzler

KİTAP İNCELEME

Nur Yüksel Öztürk | Şeker Portakalı

Ceyda Oktay | Germinal

Nazlıcan Özcan | Tuhaf Bir Kadın

DENEME

Beyza Büşra Erol | Son Satırda Özgürlük

Özgecan Yıldırım | Velevki

Özlem Ayşe Çiçek | Yön Duygusu

ŞİİR

Halil Maraş | Benim Ve Bana Ait Olanlara

Mazlum Cengiz |

Fırat Işıkgil | Ellerin

Mahir Uçar | Bu Akşam

Cüneyit Aras | Ay'ın Karanlık Yüzü

Mustafa Karataş | Karanlık Örtü

FİLM İNCELEME

Ceyda Oktay | Amedeus

Editör

Ayşe Hicret Karakaya

ÇİZER

Şaranur Yaşar

Konuk Yazar
Furuğ Ferruhzad

Söyleşi
Deniz Poyraz



Zeynep Eşin

Bir Özgürlük Tutsağı Furuğ

Furuğ 1935 yılında İran'ın Tahran kentinde, soğuk havanın yüzünü bütünüyle gösterdiği Ocak ayında, Albay bir babanın ve yarı asil bir annenin kızı olarak, isminin anlamı gibi ışık saçarak dünyaya gözlerini açtı. Dönemin erkek egemen toplumunda herkesi karşısına alma pahasına böylesine cesur davranacak bir kadının doğduğunu tahmin edemezdi kimse.

Babası Albay Ferruhzad baskıcı, otoriter ve müdahil kişiliğine rağmen eğitime oldukça önem veren bir adamdı. Albay vaktinin çoğunu evde bulunan geniş kütüphanesinde kitap okuyarak geçirirdi. Annesinin gösterdiği silik şefkate karşın, Furuğ'un hayatını etkileyecek önemli faktörlerin birincisi otoriter ve baskıcı babası olacaktı.



Furuğ, kanat açıp uçmak istediği, evinin kalelerinden kurtulmak istediği bir dönem; bu kaleleri yıkıp, uzaktan akrabaları olan, kendinden yaşça oldukça büyük Perviz Şarup ile evlenmeye karar verir. Yaş farkından dolayı ailesinin karşı çıkmasına rağmen aşık olduğunu ve evlenmek istediğini dile getir. Çaresiz aile Furuğ'un isteğini yerine getirir. 16 yaşındaki Furuğ 1954 yılında Perviz ile evlenir. Perviz'in işlerinden dolayı bundan sonra yaşayacakları yer Ahvaz olacaktır.

Evliliğinin ilk zamanlarını evden kurtulmuş olmanın sevinci ile geçirerek gerçeği fark edemese de, bir yıl sonra dünyaya gelen oğlu Kamyar'ın doğumuyla; evindekinden farklı bir mutsuzluğa ve huzursuzluğa yüreğini teslim eder. Yüreğinin tutsak olduğunu fark eder. Perviz Şapur ile aralarında hiçbir bağ yoktur. Perviz saygın ve iyi bir insan olarak bilinse de, Furuğ onun hayatında sadece bir nesnedir. İkisinin de birbirlerine karşı yürek çırpınışları yoktur ve Furuğ bunu daha fazla kaldıramaz. Evliliğinin üçüncü yılında hayatına yeni bir başlangıç yapmak isteyen Furuğ, Perviz'den ayrılır.

O, ölene dek oğluna hasret kalmış bir annedir. İran yasalarının Furuğ'un omuzlarına koyduğu en büyük yük... Furuğ'un aklını besleyip özgür tabiatını baskı altına almaya azimli bir babası, üzerine ikinci olarak gelen eşi Perviz ona dolaylı ve dolaysız katkıları da büyük olacaktır.

Baba evine dönen Furuğ'un 1955 yılında 44 şiir içeren ilk kitabı Esir yayınlanır. İlk şiiri olduğu söylenen "Günah" şiirinin yayınlanmasıyla bir kez daha değişecektir tüm hayatı.



Zeynep Eşin

Bir Özgürlük Tutsağı Furuğ

“günah işledim hazla dolu bir günah
titreyen, mest eden bir beden yanında
ey Tanrım ne yaptım bilmiyorum ben
o sessiz ve karanlık inzivada

...

Günah işledim hazla dolu bir günah
sıcak, ateşli bir kucakta
günah işledim demirden
ateşli, öç peşinde kollar arasında”

Bu şiirle başkaldırıyor Furuğ Ferruhzad; babasına, eski kocasına, İran Şah Dönemi'ne, ataerkil otoriteye... Şiir çok büyük yankılara sebep olmuştur.

Bunun ardından Furuğ Almanya'daki kardeşi Feridun'un yanına gider. Münih'ten babasına bir mektup yazar;

“... Benim en büyük derdim sizin beni tanımamış olmanızdır; hiçbir zaman da tanımak istemediniz ve belki de hâlâ siz benim hakkımda düşündüğünüzde, beni uçarı, aşk romanları ve Tahran Müsavvar dergisinin öykülerinden dolayı kafasında aptalca düşünceler oluşan bir kadın olarak biliyorsunuz. Keşke öyle olsaydım ve mutlu olabilseydim. İşte o zaman dünya küçücük bir odacık olurdu ve ben, dans partilerine gitmekle, güzel ve şık elbiseler giymekle, komşu kadınlarla çene çalmakla, kaynana ile dalaşmakla ve kısacası pis ve anlamsız binlerce işle yetinirdim ve daha büyük ve daha güzel bir dünyayı tanımazdım; bir ipekböceği gibi kendi kozalamın sınırlı ve karanlık dünyasında kıvranarak büyüdüm ve hayatımı sona getirirdim. Fakat ben böyle yaşayamazdım. Ben kendimi bildiğim andan beri, benim başkaldırım ve isyanım bu aptalca görünüş ile başlamıştır. Ben büyük olmak istiyordum ve istiyorum. Ben, bir gün doğup ve bir gün bu dünyadan çekip giden ve arkalarında bu geliş ve gidişlerinden herhangi bir iz bırakmayan yüz binlerce insan gibi yaşayamam...”

Sene 1956'dır. 25 şiirden oluşan ikinci şiir kitabı Duvar da bu yıl yayınlanır. Orada kaldığı süre boyunca Almancaya ve Alman şiirine ilgi duyar. Almanca bilgisi bu şiirleri tam olarak anlamasına ve çevirmesine yetmese de, Feridun'un Almanca bilgisi ile kendisinin şiir bilgisini birleştirerek, sevdiği Alman şairlerin şiirlerinden bir güldeste oluşturmak ister. Feridun da bu konuda elinden geleni yapacaktır. Ama Furuğ'un ani bir karar sonrası Tahran'a dönüşüyle bu çalışma yarım kalır. Furuğ, İran'a döndüğünde kardeşi Feridun'a "Tozlu topraklı olsa da benim yerim Tahran sokakları" diye yazmıştır.

İnsanın ilerlemesinin önünde engel gördüğü tüm ideolojilere karşı duran kadın çıkıyordu. Furuğ'un şiire ve sanatçıya bakışında, aşırıya kaçmaksızın kendi değerlerine, geleneğine sahip çıkmak ama bu değerlerin ve geleneklerin değişmesi gerektiği durumlarda da ayak dirememek düşüncesi vardı. Bu nedenle gözü ve kalbi her zaman dış dünyaya açıktı. Ona göre, temel değerler denilebilecek kavramlar uğruna mücadele etmek gerekiyordu; belli noktaların politik arzuları doğrultusunda değil. Hem şiirlerinde hem de sinemayla ilgili çalışmalarında rahatlıkla görülebileceği gibi, insan olmanın getirdiği tüm hak ve özgürlüklerin kullanılmasına karşı çıkanların, insanların farklı yaşama arzularına ket vurmak isteyenlerin her zaman karşısında oldu. Şiir yazan bir özne olarak o döneme kadar görülenin aksine, kadın kimliğini gizlemeyi, onu şiirinin dışında tutmayı reddetti. Benliğinin henüz el değmemiş yerlerine büyük bir cesaretle dokunmayı bildi ve bundan hoşnutluk duydu. Çünkü bu kendisini gerçekleştirmesinin yegâne yoluydu.

Yönetmen İbrahim Gülistanla tanışmasıyla ve ona aşık olmasıyla beraber sinema dünyasına da dahil oldu. İlk olarak cüzzamlıları ve sorunlarını anlatan bir kısa film çekti, bizzat onlarla yaşayarak. Film için cüzzamlılarla kalırken, anne ve babası cüzzamlı olan bir çocuğa, Hüseyin'e uzattı yaralı ellerini. Belgeseller, kısa filmler çekti. Şiirlerini her daim büyük bir tutkuyla üretti.

"Benim için en önemli şey şiirdir. Ve şiir kendime ve kişiliğime karşı duyduğum en büyük sorumluluktur. Hayatıma vermek zorunda olduğum yanıtların en önemlisidir aynı zamanda."

Tartışmalara konu oldu, sansüre uğradı, şiirleri kaldırıldı, "düşük ahlaklı ve kötü bir kadın" olmakla psikolojik bir şiddetin içine çekildi... Tüm bunlara rağmen; hiç susmadı, hiç kabullenmedi. Kadının olması ve durması gereken yeri, dayatılan rolleri kabul etmedi ve ataerkil sistemin tam karşısından yükseldi hep sesi. İnadına sevdi, bir isyanla sahip çıktı sevdiği her şeye.

"ben bu ayette senin için ah çektim, ah!

ben bu ayette

ağaçla ve suyla ve ateşle bütünleştirdim seni."

Furuğ'un farkı sadece söyleyecek sözü olmasında değil, aynı zamanda bunu cesurca ifade edebilmesinde yatar. Cesurdu, sarihti ve açık sözlüydü. Kendisine yapılan tüm ağır muhalefete mukavemet edebilme gücüne karşın bir o kadar da naif ve kırılıyordu.

Furuğ, 1967 yılında 32 yaşındayken bir trafik kazasında hayata gözlerini kapatır. Ölümü ile yarım kalan "İnanalım Soğuk Mevsimin Başlangıcına" isimli şiir kitabı 1974'te yayınlanır. İran asıllı Amerikalı araştırmacı profesör Farzaneh Milani, Furuğ hakkında "Peçeler ve Kelimeler" ismiyle bir kitap yazar. Ayrıca 1987 yılında Michael Hillman "Yalnız Kadın" kitabıyla hayatını ve şiirlerini yayınlar. İranlı yönetmen Abbas Kiyarüstemi'nin 1999 yapımı "Rüzgar Bizi Sürükleyecek" filminin adı da şairin bir dizesinden alıntıdır.

Hiçbir şeye kolay ulaşamamış bir kadın Furuğ... "Suskunluk nedir, söylenmemiş sözlerden başka" derken kadınların iç yarasına dokunur. Aşka aşık bir kadın. "Aşktandır tüm yaralarım benim"

tüm varlığım benim, karanlık bir ayettir
seni, kendinde tekrarlayarak
çiçeklenmenin ve yeşermenin sonsuz seherine götürecek.
ben bu ayette seni ah çektim, ah
ben bu ayette seni
ağaca ve suya ve ateşe aşıladım!



yaşam belki
uzun bir caddedir, her gün filesiyle bir kadının geçtiği,
yaşam belki
bir urgandır, bir adamın daldan kendini astığı,
yaşam belki okuldan dönen bir çocuktur,
yaşam belki, iki sevişme arası rehavetinde yakılan bir sigaradır,
ya da birinin şaşkınca yoldan geçişi,
şapkasını kaldırarak,
başka bir yoldan geçene anlamsız gülümsemeye 'günaydın' diyen.
yaşam belki de o tıkalı andır,
benim bakışımın senin buğulu gözlerinde kendini paramparça yıktığı
ve bir duyumsama var bunda
benim ay ve karanlığın algısıyla birleştireceğim.
yalnızlık boyutlarındaki bir odada,
aşk boyutlarındaki yüreğim,
kendi mutluluğunun sade bahanelerini seyreder,
saksıda çiçeklerin güzelim yok oluşunu
ve senin bahçemize diktiğin fidanı
ve bir pencere boyutlarında öten
kanarya ötüşlerini.



ah..
budur benim payıma düşen,
budur benim payıma düşen,
benim payıma düşen,
bir perde asılmasının benden aldığı gökyüzüdür,
benim payıma düşen, terk edilmiş merdivenlerden inmektir
ve ulaşmaktır bir şeylere çürüyüşte ve gurbette,
benim payıma düşen anılar bahçesinde hüzünlü gezintidir.
ve 'ellerini
seviyorum' diyen
sesin hüznünde ölmektir..
ellerimi bahçeye dikiyorum,
yeşereceğim, biliyorum, biliyorum, biliyorum
ve kırlangıçlar mürekkepli parmaklarımın çukurunda
yumurtlayacaklardır..
küpeler takacağım kulaklarıma
ikiz iki kızıl kirazdan
ve tırnaklarımı papatya çiçekyaprağıyla süsleyeceğim.



Hatice Hamarat

SONSUZ BİR GÜNBATIMI OZANI;FURÜĞ



“Benim payıma düşen, bir perde asılmasının benden aldığı gökyüzüdür”

Gecenin koynundan düşüp daha karanlık bir yere yerleştiriyorum yüreğimi. Mahalle delikanlılarının sesleri şehrin lambalarında dans ediyor. Martıları da duymak istiyorum ancak evim martılardan çok uzaktaymış gibi. Yaşamın ıslak uçlarından tutuyorum. Üçüncü bir kol lazımken bana düşüyor tabi masadaki bardak, paramparça olmuşluğun sesini iyi bilir bazı kadınlar. O kadınlardan birini selamlamak için uzanıyorum. Kağıttan bir hayatı, eskimiş ancak eskimekten usanmamış bir hayatın köşelerde kalmış kırıntılarını toplamak ve bu kırıntılarla kendi eksikliklerimi tamamlamak sanki niyetim.

“Hoş geldin” diyemedi uzatıyor elini omzuma Furuğ.

“Ben pencereleri iyi bilirim” diye devam ediyor.

Sanki bütün ölüp dirilmişlerle arkadaş, sanki bütün isimsizlerin acı sesi.

Furuğ Ferruhzad, olmak için en çok hangi acının tözünden geldiğini soruyorum ona. Nasıl unutmuşsa yaşamı öyle hatırlıyor galiba, gözleri uzaklaşıyor kısılıyor sesi onu taşıyan umut arabasıyla.

“Olmadım ki” diyor

“Bunlardan önce, ah, evet!

Bunlardan önce sessiz kalınabilirdi

Devamlı aynı yerde kalınabilirdi

Perdenin yanında ama kör, ama sağır

Bağırılabilirdi

Gayet yabancı bir sesle, gayet yabancı bir sesle”

Yorgun oluşumuzdan karşılıklı dikilip duruyoruz. Ölenlerin ölümsüzleri gömdüğü yetersiz bir dünyanın bütün acılardan tatmak ister gibi dudaklarımız hafif aralı. Düşlerin gerçekte karşılaştıkları anın resmini çekip o anı yaşayamamış olmanın, tadına varamamış olmanın belki de dünya telaşlarından çok erken ayrılmanın hüznüyle eğiliyoruz kırık bardağı toplamak için.

Bir acı duyumsuyorum parmağımda. Kan bütün kirliliği ile akıyor. Ona bakıyorum alışmışlığın verdiği huzurla tutuyor elimi.

“ Gececektir “ diyor .Görmüş gözlerin güzelliği ile. Onu anlıyorum. Kırık camları toplayıp geri dönüyorum soysuz hayatın bir köşesine kendimi korumak için kurduğum yere.

“1967 şubat’ında , o arabada ölümlle tanışmadan önce korkmuş muydun?”

Korkunun mevsimi olmadığından, ölümünde mevsimi olmayacağını söylüyor bana.

Yalnızca 32 yaşında yitirildiğini anımsıyor sanki çünkü; bakıyorum bir gençlik vuruyor yüzüne ansızın. Son kitabının “İnanalım soğuk mevsimin başlangıcına” yarım kaldığından o gençlik birden hüzünlü bir yaşlılığa zerk ediyor kendini. Cenazesini hatırlıyor belki de. Mollalar onun cenaze namazını kıldırmak istemediğinde ahlaksız şiirler yazdığını söyledikleri bu kadının içinden bütün mollaların dualarından daha yüce bir dua, bir şiir geçiyor anlaşılır. İran’ın en kudretli diline sahip, acının her halini görmüş bu şairin cenazesini bir yazar kıldırıyor bu yüzden. Kabul görülmemekle, kabul görülmek için uğraşmamak arasında yumuşak bir yüz ifadesiyle bakıyor bana.

“Ben ağaçların soyundanım. Ve bu bayat havayı solumak kederlendiriyor beni”

Sesinin sessizliğinde hatırlıyorum kadın olmayı. Aşkın iklimsizlikle bir olduğunu, zamanın düz bir çember olup içimizde dönüp durduğunu. Hatırlıyorum.

Bütün özgürlüklerin yok edilmek istenmesi gibi onun da bu yok oluşla aslında var oluşuna açılan yolunu görüyorum. Ölen bir kuşun ona uçuşu fısıldadığını sindire sindire okurken göğsümden şu dizeleri dökülüyor.

“Ben yeşil buğday salkımlarını
Göğsüme alarak, sütle besliyorum
Ses, ses, sadece ses,
Su akışının sesi
Ve dişi toprak kabuğunun üzerine
Yıldız ışığının düşüş sesi
Ve aşkın yayılma sesi
Ses, ses, sadece ses kalıcıdır”



Deniz Poyraz

Emine' nin Yanında Konuşulmayacak Şeyler

Emine'nin Yanında Konuşulmayacak Şeyler eski geceleri, çocuk aklında kalan yaraları, mahalle kokusunu anlatıyor. Üstümüzde gökyüzü, ufuklara karşı...



Yazı-yorum okurlarına kendinizden ve kitabınızdan bahsedebilir misiniz?

Her şeyden evvel iyi kitapların, iyi yazarların izini sürmeye gayret eden bir okurum. Elimden geldiğince, dilim döndüğünce de yazmaya çalışıyorum. Mühendislik eğitimi almak niyetiyle geldiğim İstanbul'da kendimi bir sanat tarihçi olarak buldum. Hayatın öngörülemezliği diyelim... Yazarlığım da okumalarımın bana yetmediği bir yerde başladı sanırım.

Artık yazdıklarım okur ile buluşabilir dediğiniz noktaya gelecek olursak...

Sanatta yüzyıllardır süregelen çok kıymetli bir gelenek var: Usta-çırak ilişkisi. Birçoğuyla hiç tanışamayacak olsam bile benim de "ustam" dediğim, yazdıklarını ders kitabı gibi evire çevire okuduğum birçok yazar var. Tanzimat'tan günümüz edebiyatına değin geniş bir yelpazenin kıvrımlarında var olmaya devam ediyorlar, edecekler. Onlar var oldukça da benim çıraklığım bitmeyecek. Sözün özü, onlardan aldığım güç kuvvetle yazdıklarımı okurla buluşturma noktasına gelebildim.

Öncelikle Emine'nin Yanında Konuşulmayacak Şeyler'in oluşum sürecinden bahsedebilir misiniz?

Yirmili yaşlarımda henüz çok başında birtakım yazma denemelerinde bulunmuştum esasında. Fakat bir türlü içime sinmeyen, bana bir yanıla hep eksik gelen ürünler çıkıyordu ortaya. Bu, yazma hasleti olan biri için zorlayıcı bir düşünce, sıkıntı veren bir his. Sanatsal üretime dair daha geniş ve derin bir perspektif kazanmam gerektiğinin farkındaydım. Sanat tarihi okumaya karar vermem de böyle bir düşüncenin ürünüydü aslında. Plastik sanatların yanı sıra sinema, tiyatro gibi dalları da daha yakından takip etmeye başladım o dönem. Öte yandan aktif öğrenciliğimde yazmaya hep devam ettim. Neticede kitaba giden yol da böyle böyle örülmüş oldu.

İlk öykü 'Pul Biber Yangını' karakterimizi de epey yakmış olmalı baskın erkek karakterimiz, kendinden daha baskınını görünce afallıyor. Tabiri caizse kendinden delisini görünce sopasını saklıyor. Kaybedişi, kazanmayı, inişleri ve çıkışları futbol ile kurgulamışsınız. Hikayenin çıkış noktasından biraz bahsedebilir misiniz?

Birbiriyle çatışan birçok unsuru barındıran ve aynı zamanda tüm zıtlıklarıyla bir arada yaşamını sürdürebilen bir topluluğun bileşenleriyiz İstanbul'da. Kentin çelişik gibi duran parçalarının yan yana hizalanan, hatta kimileyin iç içe geçen hâli beni heyecanlandırıyor. Bu karşılaşmaları, bu çapraşık anlarda kurulan iletişimi ve etkileşimi gözlemlemeyi seviyorum. Pul Biber Yangını öykümde biraz lümpen bir karakter söz konusu. Böyle bir karakterin gözünden Kurtuluş'a bakmak, bildiğinden farklı hayatlarla ve deneyimlerle karşılaştırmak istedim onu. Karakterimi ilk kez geldiği bu semtte, alışık olmadığı türden bir kadının masasına koyduğumda olabilecekleri merak ettim. Kurtuluş, bu öykünün atmosferini kurmak adına uygun bir yer gibi geldi bana.



Öykülerde canlı betimlemelerle beraber akıcı bir anlatım da dikkat çekiyor. Argo sokak jargonu da kısıtlamadan olması gerektiği gibi verilmiş. Dili kurarken nelere dikkat ediyorsunuz?

Bilhassa diyaloglarda, sözcükleri günlük yaşamda nereye denk düşüyorlarsa öyle kullanmayı tercih ettim. Çünkü yazdıklarım okura kişisel hafızasından, yaşadığı sokaktan vs. tanıdık şeyler çağrıştırsın istedim. Argo meselesine gelince... Bu tür kullanımlardan kaçamayacağınız anlar oluyor yazarken. Hâl böyle olunca da önünüze birtakım zorluklar çıkıyor. Benim dikkat ettiğim en önemli şey bu dili bir hünermiş, meziyetmiş gibi göstermeden ve zaten hastalıklı olan bazı kanalları beslemeden yazabilmek. Umarım başarabilmişimdir.

Öykülerin bütününe baktığımızda atmosfer mahalle olarak kullanılmış. Bir okur olarak benim gibi birçok insan adına; daha bağlayıcı, daha tanıdık ve daha içten olduğunu söyleyebilirim. Okur samimi öykülerle baş başa kalıyor. Sizin için mahalle neyi temsil ediyor? Sanki geçmiş günümüze taşınmış gibi.

Ele almaya çalıştığım şeylerin, insana dair birtakım evrensel durumları işaret etmesi önemli benim için. Bunları yazıya dökmeye başladığımda ise tanıdığım bildiğim bir ortamdan faydalanmayı mantıklı buluyorum yazarlığım adına.

Deniz Poyraz okumak, normal seyrinde yolda giderken aniden karşınıza çıkan bir duvara toslamak gibi oldu benim için. Kimi öykülerin sarsan etkisinden çıkamadığım oldu. Biraz da bizleri hayal dünyasından çıkarıp, gerçeklerle yüzleşmemizi, hâlâ varlığını sürdüren sorunlarla baş başa kalmamızı sağlıyor. Yazar elbette toplumda yaşanan, karşı geldiği, üzüldüğü, yani kendine dokunan ve içselleştirdiği şeyleri yazar. Bizi bu kadar etki altında bırakan olayların sizin üzerinizdeki etkisi ne oldu?

Etkisi oluyor elbette. Hatta şöyle bir düşünce/yöntem geliştirdim zamanla: Anlatmak istediğim şey beni sarsmıyorsa okuru hiç sarsmaz. Öykülerimi bu türden bir içgüdüsel referansla yazmaya başladım. Günlük hayatımda da kendimi kolayca kandırabilen, avutabilen, ikna edebilen biri değilim; bu hâlim yazarken işimi kolaylıyor biraz. Ele alacağım meselelerin üzerimdeki etkisini ölçüp biçebilmek adına...

Kitabınızda; beklentiler, özlemler, takıntılar, mutsuzluklar, geçmişe takılıp kalmalar, umut bekçileri, geçim sıkıntısı, tecavüz, seks işçiliği gibi pek çok toplumsal ve bireysel sorunu işliyorsunuz. Sizi bu temaları işlemeye iten nedir? Yazar, suskun kitlelerin konuşan dili midir? Ne dersiniz?

Suskun kitlelerin konuşan dili başta devrimciler olmak üzere aydınlar ve entelektüellerdir bence. Yazarın böyle bir ödevi olduğunu düşünmüyorum ben pek. Vicdan sahibi olması yeterli bana kalırsa. Öte yandan, yazar toplumsal meselelerin çözümüne herkes gibi katkı sağlamaya çalışabilir. Haksızlığa, hukuksuzluğa itiraz edebilir. Geniş kitlelerle el ele kol kola aynı pankart altında yürüyebilir. Ama sanatıyla baş başa kaldığında, sadece sanatına karşı sorumlu olmalı. Sözünü ettiğiniz temalar da modern bireyin durumuna dair ipuçları. Ben de içine doğduğum toplumun bir parçası olarak yazdığım için, ister istemez işliyorum bu temaları.

Sanat/edebiyat istemediğimiz, yapamayacağımız, yaparsak bizi yaralayacak dayatmalara karşı durma konusunda bize yeni yollar açabilir mi?

Sanatın en büyük işlevlerinden biri de sözünü ettiğiniz bu durum bence. Hem dünyaya bu kadar bağlı hem de yok olacağının bu denli farkında olan bir varoluşa bir idrake sahibiz. Varlığının bir iki kuşak sonra unutulacak olması insanı zorlayan bir düşünce. Bu anlamda, sanat direnme gücü veriyor biraz. En çok da ölüm düşüncesine ve anbean süren yok oluşun baskısına karşı...

Bir gün kurgu olmayan bir şey yazmayı düşünüyor musunuz? Ülke gündemindeki olaylar ile ilgili kaleme almak istediğiniz şeyler oluyor mu?

Öncelikle, bireysel hak ve özgürlükler konusunda pek parlak bir ülkede yaşamıyoruz. Adalet kavramıyla olan ilişkimiz iyice zayıflamış durumda. Tabii bu durum insan ilişkilerine, toplumsal yaşama da yansıyor. Yeteneğim olsa bu konular hakkında yazmayı arzu ederdim belki. Ama neyse ki fikrini, görüşünü, sesini soluğunu kendime yakın bulduğum yazarlar var bu alanda kalem oynatan. Onların metinlerini okumak da güzel.

Hayatınızın bir haftasını roman kahramanı olarak geçirme şansınız olsa, kim olmak isterdiniz? Neden?

Okurken kendimi en çok özdeşleştirebildiğim roman karakterleri, yazmayla derdi olan karakterler olmuştur hep. Belki de bu yüzden aklıma ilk gelen Jack London'ın Martin Eden karakteri oldu.

Okur eleştirilerine biraz göz attım, yorumlar gayet yerinde ve bir misyon, sorumluluk yükler tarzda. Bir okur şöyle söylemiş "Edebiyatımızın güzel kalemlere ihtiyacı olduğu bir anda geldi." Bir sonraki kitabınız ile alakalı bir beklenti içerisine girecek okurlar. O zaman bizi neler bekliyor?

Şanslıyız ki edebiyatımızın keşfetmekle bitmeyecek kadar güzel kalemleri var. Bunların birçoğu da çağdaşım olan yazarlar... Sorunuza dönecek olursam, yazarlık bolca artı-zaman gerektiren bir iş. Kafamda bir şeyler var tabii; ama yazarlığa ayırdığınız vaktin sizin iradenizin, hayallerinizin dışında da birçok belirleyeni olabiliyor. Bizi neler bekliyor, şimdilik ben de merak ediyorum.



Ceyda Oktay Germinal



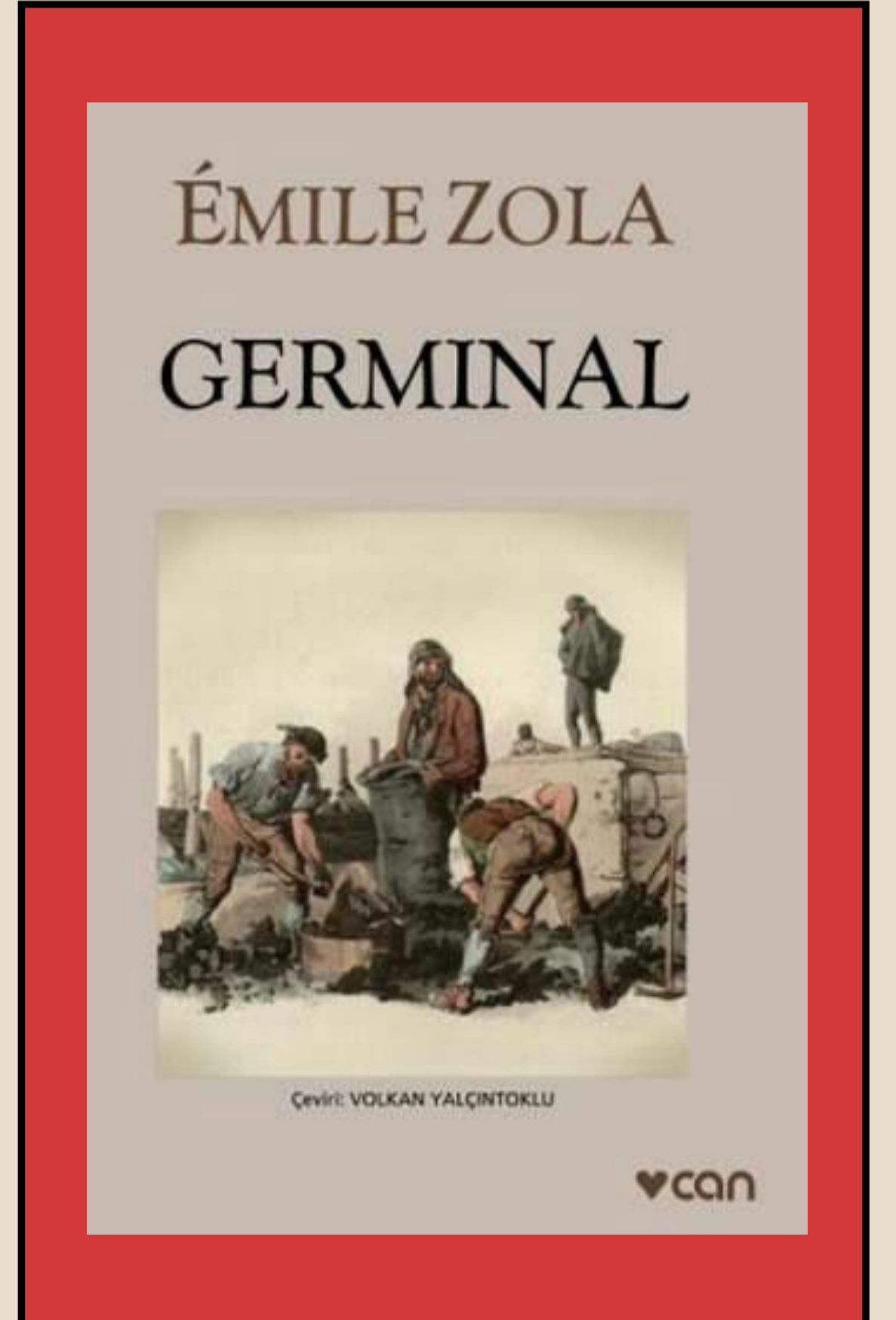
Avuç içine işlediği kömür karası hikâyesiyle hepimizin kalbine dokunan bir adam: Emile Zola. Nana, Meyhane ve nice eseriyle zihinlerde yer edinerek, zamanı aşarak sonsuzluk evreninde yer almayı başarmış bir yazar. Diğer eserlerinden farklı olarak, haksızlığın ve acımasızlığın göbeğinde iş arayan bir adamın gezintisi ile başlıyor Germinal. Daha sonraları birçok kez filme uyarlanacağı, etleşmiş bir şekilde Zola'nın dünyasına farklı girişler yapılacağı, yazıldığı dönemde yazar tarafından öngörülmüş müdür bilemiyorum. Ancak kitabın kapağını açar açmaz duyumsadığınız direniş sesleri ve karmaşa kulaklarınızı neşelendirebilir, hazırlıklı olun!

Romanın giriş kapısında çok öncelerde betimleme methiyeleri ile duyduğumuz Zola'nın kurmaca dünyası karşılıyor bizi:

"Düz ovada, mürekkep kadar koyu ve karanlık, yıldızsız bir gecede, pancar tarlalarını boydan boya bölerek Marchiennes'den Montsou'ya giden on kilometre uzunluğundaki yolda, bir adam tek başına yürüyordu. İleriye, kara toprağı bile göremiyor; dümdüz ve uçsuz bucaksız ufku varlığınıysa, fersahlarca bataklığı ve çıplak araziye süpüre süpüre buz gibi soğumuş Mart rüzgârlarının deniz üstündeymiş gibi, enine boyuna savrulan sağanaklarından kestirebiliyordu. Gökyüzünde şekillenen hiçbir ağaç gölgesi yoktu; kaldırımlı yol karanlığın kör edici puslu ortamında, bir dalgakıran kadar düz uzanıp gidiyordu."

Romanın tümünde betimlemeleri ile okuyucusunu bir maden işçisi olmaya itmesi ve kimi zaman da bir burjuvazi konumunda hissettirmesi kurduğu dünyanın gerçekliğini gösteriyor fikrimce. Kimilerine göre yersiz olan bu betimlemeler, romanın kapısından giriş biletiniz olabiliyor. Bu sebeple söylenebilir ki, Germinal'i okuyanların bir kısmı dışarıda, bir kısmı içeride yaşamını tamamlıyor.

Madencinin güneşi lambasıdır."





Acı çekmek ve savaşmak üzere madene inmek istiyor, Bonnemort'un sözünü ettiği, on bin aç işçinin, yüzünü bile görmeden canıyla kaniyla beslediği o karnı tok sırtı pek canavarı düşünüyordu, hem de dişlerini gıcırdatarak."

Emile Zola'nın Germinal'de işlediği, acımasızlığı var eden üst sınıf ve direnişe karşı tutumunun kendi hayatıyla doğru orantıda olduğunu söylemem yanlış olmayacaktır. Öyle ki 1897 yılında Fransız ordusunda Yahudi olması sebebiyle yargının dikkatsizliğine ve duyarsızlığına kurban giden yüzbaşı Dreyfus'u savunmuş ve Fransa Devlet Başkanına "İtham Ediyorum" isimli makalesiyle karşı koymuştur. Tepkileri üzerine çeken Zola, Fransa'yı terk etmek zorunda kalmıştır.

Gerçeği susturup yeraltına gömseniz bile o büyüyecektir."

Etienne'ye ve Germinal'in içeriğine dönecek olursak; 19. yüzyılın Fransa'sındayız. İş arama umuduyla yola koyulan Etienne, romanın başkarakterlerinden olan Maheu sayesinde Montsou'da maden ocağında çalışmaya başlar. Çalışmaya başladıktan bir süre sonra işçilerin haksız yere ücretlerinin kesildiğinin, ağır iş koşullarının işçilerin hayatını kaybetmesine neden olduğunun, kötü yaşam koşulları içinde işçilerin hak arama kavramından bihaber olduğunun farkına varması hikâyenin kilit noktası.

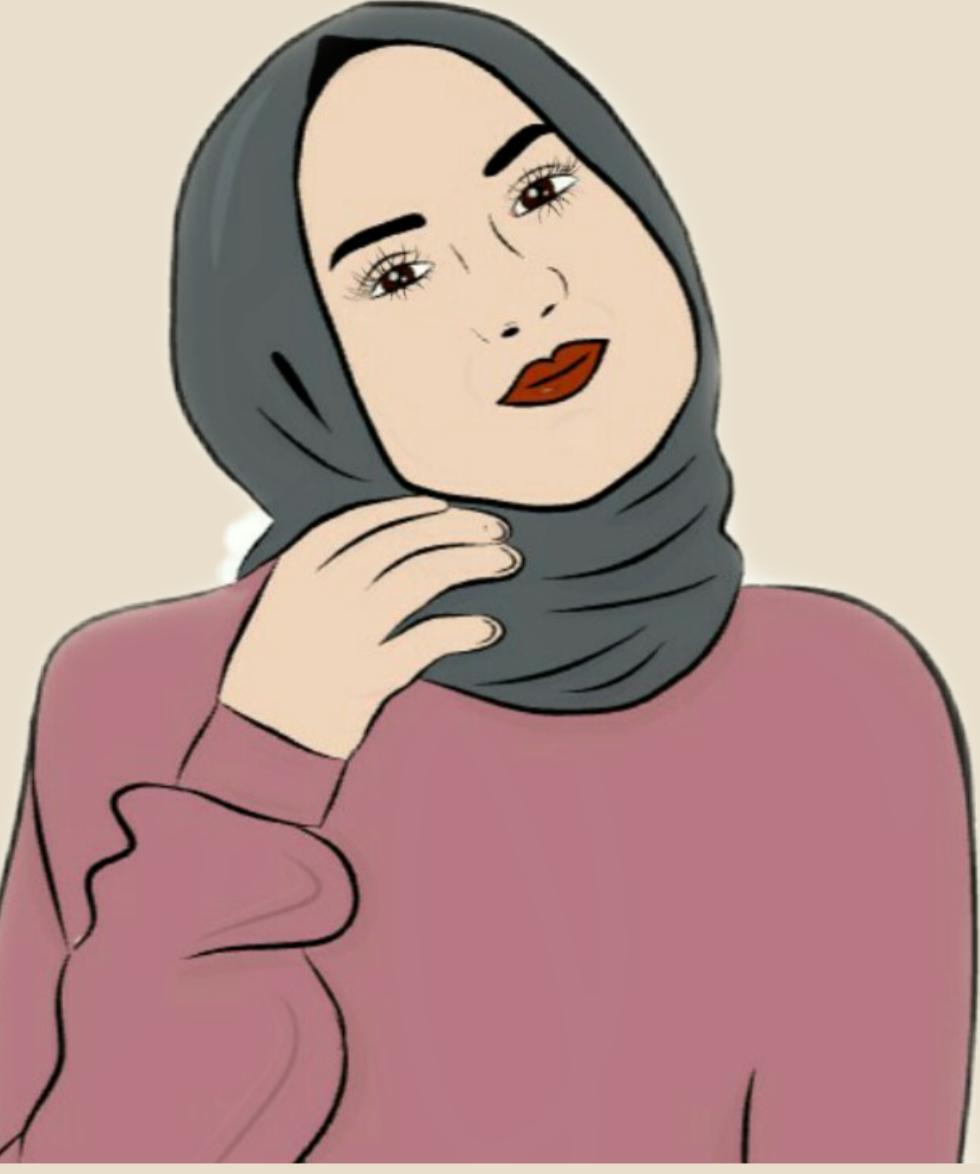
İnsan güçlü olmadığı zaman akıllı olmak zorundadır."

Etienne'ye üflediği ruh ile bilincimizin köşesinde yerini almayı amaçlayan Zola, bir tarafta burjuvazinin şaşaalı hayatını, bir taraftaysa işçilerin bu koşullar altında çalışmak zorunda olmasının nedenini kitap boyunca yüzümüze vurmakta. Bunu yaparken kimin tarafında olduğunuzu, o dönemde yaşasaydınız nerede duracağınızı ve belki de şuanki koşullarda Türkiye'de yaşanmış bir olayı anımsatıyor: 13 Mayıs 2014 Soma! Yordam Kitap aracılığıyla okuduğum Germinal ile hissettiğim, o insanların dünyası. İnsanoğlu yeryüzünde hak ve adaleti gerçekleştiremeyecekse toptan yok olsun, çok daha iyiydi!" Kitap, Etienne'nin aşkına karşı duruşunun, Catherine'nin çaresizliğinin ve Maheu'nun cesaretiyle kemikleşerek, yardımlaşma sandığının, sendika fikrinin, devrimde kan arayan Souvarine'nin haklı olup olmadığının, işçi dünyasında greve giden yoldaki başarının ve başarısızlığın en güzel anlatımlarından biri.

Geniş göğün ortasında, Nisan güneşi bütün parlaklığıyla ışıldıyor, döl veren toprağı ısıtıyordu. Bu besleyici göğüsten hayat fışkırıyor, tomurcuklar, yeşil yapraklar halinde patlıyor, tarlalar otların iteklemesiyle ürperiyordu. Her tarafta tohumlar, bir sıcak ve aydınlık gereksinimiyle hareketlenerek şişiyor, uzuyor, ovayı çatlatıyordu. Taşkın bir özsu fısıltılı seslerle akıyor, tohumların çıtırtısı kocaman öpücükler gibi yayılıyordu. Arkadaşlar yine vuruyorlar, yine vuruyorlar, sanki yüzeye yaklaşmışlar gibi giderek daha belirgin, kazmalarıyla vuruyorlardı. Güneşin alevli ışıklarının altında, bu serpilme sabahında kırlar, işte bu uğultuyla gebe kalmıştı. Saban izlerinde yavaş yavaş süren, gelecek yüzyılın hasatları için büyüyen ve filizlenmesi yakında toprağı yaracak olan, oç peşinde, kara bir ordu halinde, insanlar yetişiyordu."

Beyza Büşra Erol

Son Satırda Özgürlük



Üniversitenin ilk yılında, 26 puan almaya doyamadığım halde severek dinlediğim bir felsefe dersim vardı. Derslerin birinde özgürlüğü tartıştığımızı hatırlıyorum. Kararlarını alırken ve seçim yaparken kısaca hayatta her anlamda ve her alanda özgür olduklarını iddia eden ruhu firarilere karşı, Aysun hocanın şahane bir tespiti vardı. Bizler gerçekte seçim yaparken zaten bizim için önceden belirlenmiş olan şıkların içinde özgürce seçim yaptığımızı sanıyorduk ama zaten şıkları biz belirlemediğimiz için gerçekte özgür bir eylemden de bahsetmek mümkün olmuyordu. Yani biz hepimiz, üniversiteye geçiş sınavındaki soruları çözerken, 5 şık içinde istediğimizi işaretlemek konusunda ne kadar özgürdüysek gerçek anlamda da o kadar özgürdük. Çünkü aslında bize sunulan yollardan istediğimize gidebilmemiz, gerçekte şartların bizi getirdiği noktadaki sonuçların seçeneklerinden ibaretti ve bizler sadece şartların bizi getirdiği noktadaki sonuçları arasında birer seçim yapıyorduk.

Peki gerçekten seçim yapabiliyor muyduk? İşlerin kötüye gittiğini hissettiğim zamanlarda içimde çözemediğim tuhaf bir karmaşa olur, gerçekte neyi ne kadar doğru yaptığımdan dahi asla emin olamam. Çünkü seçimlerim, şartların beni ulaştırdığı yerde mecburiyetlerimin bir sonucu mu yoksa gerçekte kalpten olmasını istediğim şeylerin bir çıktısı olarak mı var olduğunu asla bilemem.

Çünkü insanın içi gerçekten üzgün olduğunda bazen olması gereken şeyle oldurmak istediği şey arasında sınırsız bir seçenekler türevi oluşabilir. Ve biz de böyle zamanlarda bir seçeneğe tutunup, gittiğimiz yolların gerçekte tüm bencilliklerini bir yana koyup, katıksız özgürlükten geçtiğine inandığımız esas bencil yollardan geçiyor olabiliriz. Yani kafamız karışıkken de, üzgünken de, kızgın ve sinirliken de elimizde tutabildiğimiz bir özgürlük varsa, biz de özümüz için en doğru olacak o şeye koşabilecek güçte hissederiz kendimizi. Gerçekte ne kadar özgürüz peki? Nerede ve nasıl özgürüz? Bazen bir şeye karar verirken üzerimde beni baskılayan gizil güçlerin olduğu hissine kapılıyorum. Çünkü gideceğim yolları ben seçiyor da olsam aslında bugün olduğum kişinin köklerinden kurtulamadıkça bilinçdışımın da beni fevkalade yönlendirmesini inkâr etmem pek de mümkün olmuyor. Çünkü beni o yola iten yaşımın, cinsiyetimin, nereden geldiğimim, kim olduğumun, ırkımın, dinimin, eğitimimin, annemin, babamın ve hatta yaşadığım coğrafyanın izlerini üzerimden atıp soyunmuş bir zihinle gerçekte bir karara varabilmem imkânsız. İnsanın kökünün ne olduğunu unutarak istediği meyveyi vermesi beklenebilir mi? Yani elbette aslım neyse neslim de daima o oluyor bu yüzden ve geri kalan her şey sanırım bir sancısı olarak var olmaya devam ediyor.

Bugün geçtiğim yolları, seyrettiğim filmleri, sevdiğim kalpleri, unutmak istediğim anları, var oluşuma bulduğum sebepleri, sonuçları, her şeyi, herkesi, tüm hikâyeyi binlerce yılın içine sıkışmış seçimler mekanizmasının bir ürünü olarak, bugün durduğum yerde, pekâlâ tüm inanmışlığımla özgürlüğümün bir sonucu olarak bulunduğumu söyleyebilirim. Ve bu söylemin özünde bu dünyadaki hiçbir şeyi değiştirmeye gücüm yetmez. Ben yine olmayı istediğim yerde, seçimlerimin bir ürünü olarak kendi halimde yaşar giderim. Yaşarken de hiçbir kavramın aslında ne olduğunu sormadan, dilime tutturduğum bir türkü gibi takılmasını da önemsemem açıkçası. Neden önemseyeyim ki? Zaten insanlığın özgürce yaşama çılgınlığını, yaşamın her alanına her anlamda özgürce eylemde bulunabilme dürtüsüyle saldırdığı bugünlerde gerçekte özgürlüğün ne olduğunu bilmek hayatımda neyi değiştirir? Yıllarca kandırdığım benliğimi bir süre daha kendi tutsaklığında oyalamamın kime ne zararı olabilir?

Olmadığına inanalım. Çünkü gözlerimizi kapatmaya, bize söyleneni harfi harfine aklımızda tutmaya, süregelen her şeye ve herkese yol vermeye öyle alışık ki bedenlerimiz, varsın yaşamak için bir tutamağa da özgürlük adıyla dolasın kollarını tüm insanlık.

Sakin gerçeği bilmeyelim olur mu? Sakin kuaförde hangi saç renginin bize daha çok yakışacağı konusundaki zevkimizle değil, işimizin ne olduğu, yaşımızın kaç bulduğunu düşünerek seçim yapmaya devam edelim. Hangi mekân da olmak istediğimize inancımızla, hangi kitabı okumak istediğimize eğitimimizle, hangi şarkıyı söyleyeceğimize kültürümüzle karar verelim. Sormadan, sorgulamadan varsın birkaç seçenek arasından öylece özgürce karar veriyormuş gibi yapalım, buna inanalım ve olmayan seçeneklerin peşine düşmeyelim asla. Düşsek ne olacak ki? Zaten özgürüz! Kendince özgür olmayı deneyen kuşlar gibi. Hani Furuğ'un da eskiden çok eskiden dediği gibi zaten;

“Teldeki bir kuş gibi, bir gece yarısı korosundaki sarhoş gibi kendimce denedim özgür olmayı.”



Cüneyit Aras Ay'ın Karanlık Yüzü

Ay ve gece,
Ne muhteşem bir ikili!
Övgüyü her daim hak eden,
Ömrümüzü yavaş yavaş
Ay'ın karanlık yüzünde bitiren.
Sen mi karanlığı getiriyorsun,
Yoksa karanlık mı seni?
Nasıl bir dayanışmadır bu?
Karıştırmadan günleri, saatleri ve dakikaları,
Her gece şaşırtır beni, o sevdalı buluşmaları.
Hatırlarsın belki beni,
Geçmişte saklı gerçek sevgiyi.
Sana bakardım geceleri,
Karanlıktan korkardım çünkü.
Aydede demişliğim bile,
Vardır sana küçükken.
Adına yazdığım şiirim vardı birde,
Belki de benim ilk göz ağrım,
Korkudan doğan ilhamım,
Bir defterde kaldı, unutulmuş mazide.

Karanlıkta saklambaç oynayıp,
Yok olduğun geceler vardı.
Yoksa sende mi korkardın karanlıktan,
Benim korktuğum gibi?
Siyah beyaz filmlerde,
Korkuları gecelerde saklı,
Katran yürekleri kötülüğe batmış,
O kötü adamlar var ya!
Seni görünce değişir,
Gecenin efendisi olurlardı.
Oysa ay ışığı olmadan,
Efendilikleri hep sıradandı.
Saltanatları, ay ışığı gidene kadardı.
Yoksa sende mi korkup
Çekilirdin gecenin karanlığına?
Bırakırdın meydanı
Bu kansızların insafına,
Saklardın belki de,
Ayın karanlık bir tarafına.
Aydede demişliğim bile,
Vardır sana küçükken.
Kusurum olmuşsa affola,
Küçüktüm bilmiyordum.
Karanlıktan korkuyordum.
Aydede beni korur diyordum.
Her gece, pencereme misafir olan
Ay ışığına sarılıp, dostum yanımda diye,
Huzurla rüyalara dalıyordum...



Mustafa Karataş Karanlık Örtü

Karanlık Örtü
Ay tutulmuş bu gece
Benim gibi sana
Sessizlik hakim etrafındaki yıldızlara
Renk kırmızı kalbini koydu ortaya
Gözleri karanlık daldı uzaklara
Ay senin olmak için tutuldu bu gece
Güneşe kızdı sabahlar olmasın
Yerimi alma bir süre
Bir aydınlık yeryüzünü deldi
Gökten akan büyük bir seldi
Batmak büyük bir eylemdi
Tutulmaksamilat
Ay tutuldu bu gece
Yeryüzünden geliyor cevap hece hece
Sen bu kalbi sök ve at
Ay tutuldu bu gece
Benim gibi sana
Sessizlik hakim etrafındaki yıldızlara

Zeynep Eşin Öykü

Git Dedi Bana

Kulağımda ki ağrı değil. Bir uğultu çınlama gibi hakim bey. O gün bu gündür durmadı meret. Bazen kafamı ranzalara vurasım geliyor. Yok hakim bey vurmuyorum. Gittim çaldım kapılarını öyle yani hiçbir şey yokmuş gibi yaptım. Girdim içeri, salonda ki koltuğa yayıldım bir güzel. Yok hakim bey ilk girişte niye yapayım yol yorgunuydum neticede. Yok ben zaten çıkarmak istemedim içerden öyle olduğu gibi görsünler istedim, ha unutmadan yaptığım tek değişiklik televizyonun sesini açmak oldu o kadar.

“Git ” dedi bana hakim bey “Bu evden git” dedi. Neymiş efendim artık özgür yaşamak istiyormuş. Ben olunca rahat oynaşamıyormuş, sanki ben dış kapının mandalıymışım gibi bana git dedi. Olur muydu? Tekin miydi sokaklar? Yaşanır mıydı hakim bey. Ne bilmemesi her gün haber izleyen insan bilmez mi? Bilmesi lazımdı. Her şeye rağmen bana git dedi. Söylesem ne fayda. Farz et ki söyledim dinlemezdi ki dinlese de anlamazdı, koymuştu bir kez kafasına. Ben nasıl dururdum sokaklarda, ne yer ne içerdim bilmedi hakim bey bilmedi. Git dedi.

Yok hakim bey, çözmüştür huyumu bu kadar zamanda. Gözüne o kadar az değerken, silineyim, hepten yok olayım istedi, bakma sen. Yok olayım, öleyim, öldüreyim. Yoksa benim sokaklardan korkmayacağımı mahallede herkes bilir. Niye korksun hakim bey? Korkan insan yapar mı? Yapmaz. E bende küçük bebeler gibi kapı önünde oturup ağlamayacaktım herhalde. Git demeseydi bana susar kabullenirdim en fazladan. Ama baba demezdim kusura bakma. Bünye alışık değil, iyi mi? Hem ben kaç kez baba dedim onu bile hatırlamam, şimdi kaldı ki elin adamına baba diyeyim racona ters böyle şeyler. Deli Müslüm'ün oğluyum ben öyle derler burada bana.

Deli derlerdi ya bakma sen, aslında yarım akıllıymış babam. Yarımında sayılmaz çok cesurmuş gençliğinde, herkese kafa tutarmış bir zaman sonra susmuş babam. Arada duvarlarla konuşmaya başlamış, gülermiş bir de. Ama öyle böyle değil, başladı mı ne konuşması ne gülmesi bitermiş. Bizimkini aldıktan sonra böyle olmuş adam, öncesinde hiçbir şeyi yokmuş. Yılını bilmiyorum, vardır 10 yıl. Doğrudur hakim bey, okula gitmiyordum daha. 7'den fazla değil. Doğrudur. Mühim de değil mevzu bana göre, ama işte unutmadı kimse. Bizimki kilitlemiş işte beni kilere, millet beni ararken yine susmuş vermiş lakabının hakkını. Milleti de kendiyile bir deliye çevirmiş. Herkes konuştu bunu yıllarca. Ben de gülüyorum aklıma geldikçe. Çekinmeyin hakim bey sizde gülün. Benim dışımda herkes korktu, iyi mi? Anlayacağın az okutulmadım hocaya hacıya. Ama bir zararı olmadı bana. Yok aklımda kalan bir şey. Uyudum belki kilerde. Yeminle. Demek ki uyudum ben içerde. Doğrudur hakim bey. Şimdiki gibi değil tabi o zaman ki uyku. Zor uyandırdılar beni. Bir onu hatırlarım, bir de babama yapılanları.

Sonrası hep aynı be hakim bey. Aklım yeni yeni ererken bile hatırlıyorum. Çamaşırlar birikir yıkamaz, bizimkini deli diye önemsemez yedirmez giydirmezdi. Arada birde kovardı evden. Evet hakim bey aynı bana yaptığı gibi. Vay vicdansız.

Kaybolurdu ama dönerdi hep. Üst baş kir içinde, saçlar dağılmış böyle, dönerdi işte. Bir gün bilemedin iki gün içinde. Ama her dönüşte biraz daha kırmış olurdu saksıyı. Neden dersin, eksilirdi sanki bildikleri. Öyle durup bakakalırdı. Ha birde duvar görüversin bir başlardı sohbeta susturamazdın. Yok hakim bey sessiz konuşurdu anlamazdık da hiçbir şey. Böyle görsen hakim bey melek gibi dersin, iyi mi? Tabii görürsen başka, hemen anlarsın.

Dersin bunda var bir iş. Yapıyordu aslında bir şeyler hakim bey. Elinde tornavida, evin içinde gezdirip durmasını saymazsan. Haklısın hakim bey. Kabul. Aslında kimse görmese yaşayıp giderdik öyle, iyi mi? Görüp de evin etrafında dolanan itler yaktı bunun başını. Ee bunu gören babamda daha uzaklara kaçtı. Ama dönerdi hep. Özler miydi bilemem ama acıkmış olurdu bak. Bulurdu evin yolunu yani. Belki ekmek bulsa bu gudubeti görmek ister miydi, döner miydi onu da bilmem.

Yıllarca sürdü sanırım hakim bey. Dedemi çağırdı sonra bu derken, kedi yavrusu gibi attılar evin uzağına nasıl olsa bulamaz yolu yolağı dediler. Öyle yani. Yine geldi bu bulamaz sandılar ama bir gece vakti çaliverdi kapıyı. Yok hakim bey açarlar mı? Kapı duvar. Bağırış çağırışlar oldu gece yarısı kapı önünde, sonra çıkardı bu başını camdan sanki melek olan kendisiymiş gibi birde kılıf uydurdu, seslendi konu komşuya “Eve alayım da, kessin mi bizi?” diye soruyordu. Ağzını açan olmadı hakim bey. Olduysa da duymadım ben. Garibim aynı sokak kedisi gibi sokuldukça kapıya, bağırıyordu bizimki, milleti başına topluyordu hepten. Herkes alıştı anlayacağın. Bir zaman sonra, başını çevirip bakan bile olmadı. Ben de dâhil. Yalanım yok.

Yok hakim bey, beni de sevmezdi o ama Allah’ı var elini sürmezdi pek “Oğlan çocuğunu dövmeye gelmez, büyüyünce indirir yumruğu” diye mi düşünürdü bilemem. Kalıbım hep böyleydi.

Kim hatırlar ki her şeyi hakim bey? Yanlışım olmasın, çoğu şey silinmiş aklımdan. Şimdi sana dediklerim leke gibi olanlar yani. Silmeye çalıştıkça yayılır ya, içine işler iyice. Öyle yani.

Okulun ilk günü misal. Kimse yok yanımda. İyi ki de yok. Yol boyu dua etmişim gelmesin babam diye. Gelmedi şükür. İkinci gün “ Deli Müslüm’ün oğlu” dedi yanımda oturan çocuk. Kimin oğlu hatırlamıyorum bak. İnce ince çizgiler çiziyorduk deftere, tırnak izi gibi. Önce onu, sonra kim çıktıysa karşıma herkesi dövdüm. Hepsinden iriydim, en önemlisi hepsinden yalnızdım hakim bey. Akşamları eve döndüğümde “Niye yaptın? ”diyen yoktu, o hesap bir yalnızlık yani. Niye yaptın dersin, kesilsin istedim sesler. Kestim de, iyi mi?

Neyse hakim bey babamın samimi olduğu iki dostu vardı Mehmet amca ile Aziz amca, bunları gördüm dönüşte yanlarına gideyim istedim. Biraz yaklaşıncaya konuşmalarına kulak misafiri oluverdim.

Ayıptır belki ama konu babam olunca dinledim. Meğer bizimki çok önceden başlamış oynaşmaya, babam da şüphelenmiş bir zaman sonra derken bir gün avludan eve doğru uzanan merdivenin altına sinmiş beklemiş sessizce. Eve giren gençten oğlanı görünce de kapmış tüfeği basmış bunları evde. Derler ya hayal meyal hatırlarım diye, ben onu bile hatırlamıyorum ama tam tetiğe basacakken dolanmışım bacaklarına. Bizimkide indirmiş tüfeği çekip gitmiş, 3 ay kaybolmuş ortadan. Dağa taş vurdu kendini adam... Dağ taş ile konuşa konuşa mıdır ki bize susuşu.

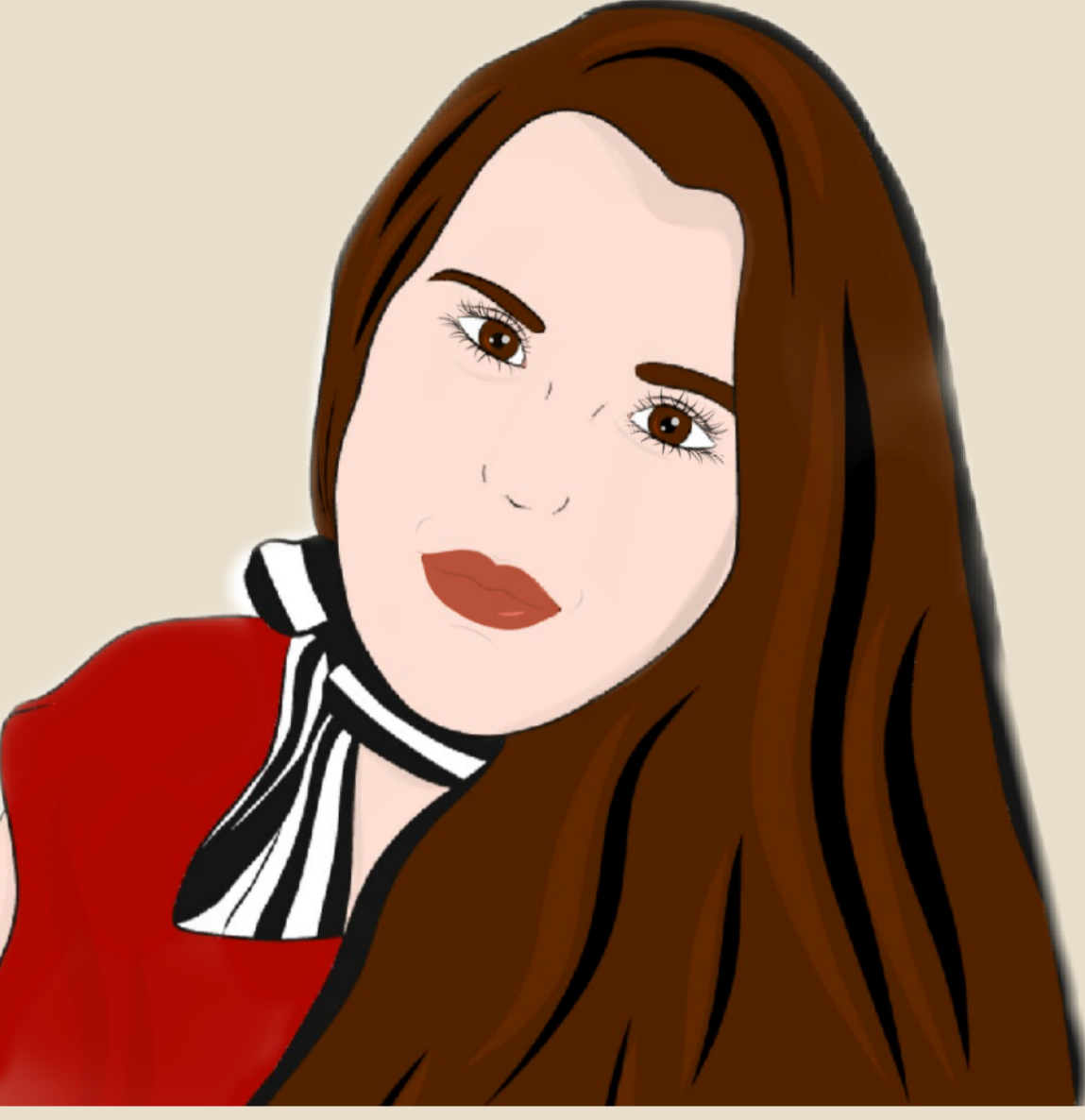
Haklısınız hakim bey oradan oraya atlıyorum. Almadı eve, almasından ziyade daha bir rahatsız oldu bizimki. Dedem daha çok gelir kalır oldu eve, babam desen kapı önünde mahallenin gözü üzerinde. Bizim ki daha fazla dayanamadı topladı evi eşyayı, dayadı kamyonu kapıya yükledi. Babam yine kedi gibi pısmış kapı önünde öylece uzaklara bakıyordu. Kim bilir belki kendisi de gelecek sanıp kasabayla vedalaşıyordu. Gittim sarıldım vedalaştım. Ha babam ha duvar. Acıdı hakim bey, kamyonun arkasından bir süre koşup sonra yerde sürünmeye başlayınca yandı canım.

Sonrası bu koca şehir işte. Koydu bu beni bir kaportacıya başladım çalışmaya, vida sıkmaktan çekiç vurmaktan ellerim su topluyordu. Bağırıyordu ustalar yeri geliyor küfrediyorlardı. Demedim bir şey tuttum kendimi, baba mesleğidir devam ettirmek gerekir dedim. Akşam olunca elime harçlığımı koyuyor aferin sana deyip usta birde başımı okşayınca her şeyi unutuyordum. Hoşuma gidiyordu be hakim bey başıma degen şefkat. Bizimkinin de hoşuna gidiyordu, eve girip susmam eline para koymam. Girerdim odaya televizyonun sesini açardım otururdum öyle. Çıkıp konuşmak gelmezdi içimden. Kızgınlıktan değil. Hem ne gerek vardı, iyiydim böyle. Uykularım adam gibi olmuştu, ses yoktu artık yani anladın mı? Kafamda serindi.

Tam iyiyim derken aradı Mehmet amca. Yıllar sonra hayırlı haber verecek değil ya mendebur, "Baban kendini uçurumdan atmış " dedi pat diye. Sustum. Hiçbir şey diyemedim, oda ben susunca anlattıkça anlattı detaylıca derken ben o uçurumdan kaç kez düştüm hatırlamıyorum hakim bey. Kapattım telefonu geçtim odama, açtım televizyonun sesini uyuyayım dedim. Yok hakim bey uyuyamadım. Çıktım odadan "Ne o surat?" dedi bizimki. "Babam kendini öldürmüş" dedim. Hıh dedi döndü sevgilisine hiçbir şey yokmuş gibi sohbetine devam etti. Yok hakim bey niye o dakika cinnet geçireyim geçirsem böyle sapasağlam durur muydum karşınızda. Ertesi gündü işte "Git "dedi bana.

Tamam hakim bey olaya dönüyorum. Laf lafı açtı derken uzadı gitti pek olayda sayılmaz ama. Gittim işte öylece aldı beni içeriye, oturdum televizyonun karşısına açtım sesini, yaktım sigaramı vardım keyfime. Aldı sevgilisini de geldi yanıma, kıs dedi televizyonun sesini umursamadım. Kıssana dedi duymak istemedim derken sesi her dakika daha çok yükselip çınlama yapmaya başlayınca, çıkardım belimden silahı bir el sıktım artık sesi kesilmişti. Adam öylece duracak değil ya başladı sağa sola kaçışmaya, ev küçük kovalamaca oynayacak değildim ya derken imdat sesleri çınladı kulağımda. Rahatsız oldum ondan da ikinci sesi kesme olayı vuku buldu. Sesler kesilmişti artık rahattım, televizyona sıçramış kanı sildim. Öyle izleyemezdim ya. Sonra sesini biraz daha açtım karşısına geçtim. Ha birde sigara sardım, ikinci nefesi çekerken kapı sesiyle girdiler işte içeri. Yok hakim bey neyi planlayacağım. Yalan borcum yok. Ne kaçmak geçti aklımdan, ne de bunları bir yere atmak. Hem planlı yapsam sessiz hallederdim işimi. Ben öyle gelişi güzel olsun ses getirsin istedim o kadar. Tabii ki pişmanım hakim bey, bu kadar ertelediğim için.

Nur Yüksel Öztürk Şeker Portakalı



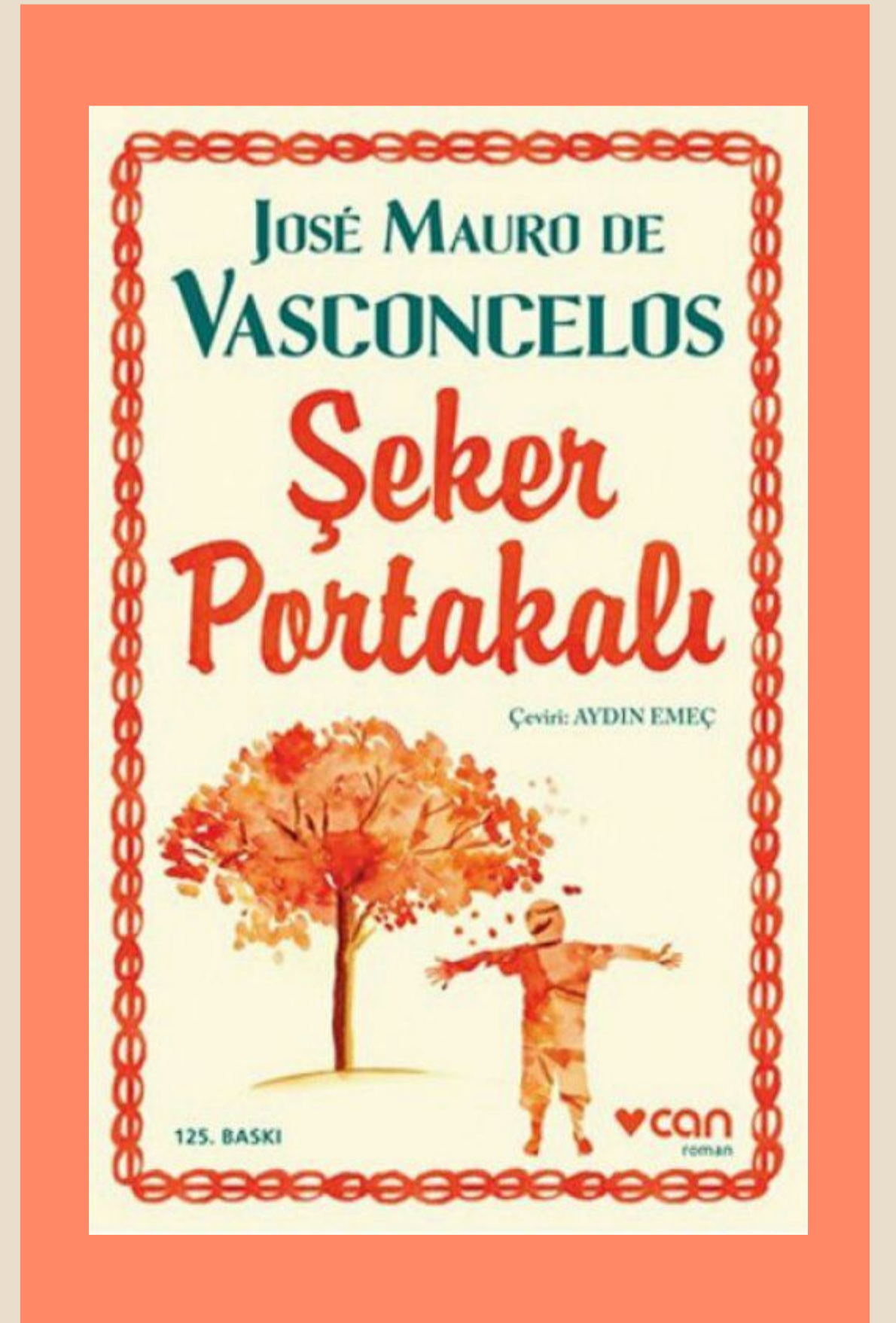
Jose Mauro de Vasconcelos'un "Yirmi yıldan fazla bir zaman yüreğimde taşıdım." diye bahsettiği bu eser, hepimizin yüreğine bir tutam hüznün bırakıyor.

26 Şubat 1920'de Bangu'da doğan yazar, yazarlık yeteneğini uzun yıllar keşfedememiştir. Bu yüzden hayatının büyük çoğunluğunu kapsayan dönemde birçok işle uğraşmak zorunda kalmıştır. Brezilya'nın yoksulluğunu iliklerine kadar yaşamış bir yazardır Vasconcelos. Çocuklukta hiçbir şeye sahip olmamanın nasıl hissettirdiğini iyi bilen biridir. Ve içinde uzun yıllar biriktirdiği o zorlu yaşamın kalıntılarını kağıda dökmeye karar verdiğinde ise ortaya çıkacak olan Şeker Portakalı 12 gün gibi kısa bir sürede bitip, en çok satanlar arasına girmeyi başaracaktır.

Günün birinde acıyı keşfeden bir çocuğun öyküsü olarak anılır Şeker Portakalı. Sadece adı bile geçtiğinde bizleri hüznlendiren bir kitap. Genelde romanlarında karakterlerinin yaşamlarındaki zorlukları anlatan yazar, yoksulluğu ve şiddeti de tüm çıplaklığıyla gözler önüne serer. Bu anlatım biçimini Şeker Portakalında da görmek mümkündür. Bu yüzden küçük Zeze'nin hayatında gerçekleşen beklenmedik değişimler karşısında hissettiği acılara hepimiz ortak oluruz. Dünyaya baktığı o küçük pencereden bizim de bakmamıza izin verir.

Romanın baş karakteri olan Zeze, yoksul bir ailenin oğludur. Zeze'nin dünyasında yer edinen karakterler ise küçük kardeşi Luis, abisi Totoca ve Zeze'nin yaptığı her yaramazlığı hoşgörülle karşılayan ablası Gloria'dır. Lala ve Jandira ise Zeze'ye yaptığı her yaramazlık karşısında şiddet uygulayan ve onunla gerektiği kadar ilgilenmeyen diğer ablalarıdır.

Zeze mahallenin en yaramaz çocuğu olarak bilinmesinin yanında okulda en çalışkan öğrencidir. Öğretmenine büyük bir sevgi duyar. Öyle ki öğretmenine duyduğu bu sevgi kitabın ilerleyen sayfalarında bizleri duygulandırmaya yetecektir.



Nur Yüksel Öztürk Şeker Portakalı

Romanda okuyucuların da hissettiği Zeze'nin yalnızlık duygusu, onun hayal gücünde büyük bir etki bırakır. Küçücük ama zengin hayal gücü sayesinde yeni taşındıkları evde kendi payına düşen şeker portakalı fidanıyla kurduğu dostluk, hayatında önemli bir yere sahip olacaktır.

Sanayi devriminin yaşanması sonucu yoksul ailelerin daha fazla geçim sıkıntısı yaşadığı dönemde Zeze'nin ailesi de yıkıcı bir geçim sıkıntısı içindedir. Bu nedenle babasının şiddetine maruz kalan Zeze, içinde oluşan baba boşluğunu tesadüfen tanışacağı Portekizli olarak tasvir edilen Portuga'yla dolduracaktır. Portuga Zeze'nin hep hayalini kurduğu baba figürüdür. Birlikte geçirdikleri her saniyeyi bir umut çerçevesinde anlatır Zeze:

"Daha çok anlat" dedim.

"Hoşuna gidiyor mu?"

"Çok. Elimden gelse seninle sekiz yüz elli iki bin kilometre hiç durmadan konuşurdum."

"Bu kadar yola nasıl benzin yetiştiririz?"

"Gider gibi yaparız." "

Ancak birgün kasabada gerçekleşen tren kazası sonucu Portekizli Potuga'nın ölmesi Zeze'nin çocukluğunun ölmesine neden olur. Artık kendisi için yeryüzünde kimse kalmamıştır. Hissettiği derin acıya eklenen bir diğer acı, şeker portakalı fidanı olan Minguinho'nun kesileceğini öğrenmesidir. Çocukluğuna dair her şeyi elinden alınmış Zeze'nin minik bedeni daha fazla dayanamaz ve hasta olur. Küçük çocuğun bedeni gün gelip iyileşecek olsa da yüreğine sığdırılan o acılar hiçbir zaman geçmeyecektir. Bu yüzden kitap bizlere her şeyin mutlu sonla bittiği o hikayeleri anlatmak yerine, bütün gerçekleri en ince ayrıntısına kadar işleyerek anlatır.

Romanın son sayfalarında yer alan "Son İtiraf" Zeze'nin Portekizli Portuga'ya duyduğu özlemin, 48 yaşında olmasına rağmen hâlâ geçmediğini gösterir. Portuga'yı özlediğinde çocuk olduğu izlenimine kapıldığından bahseder. Ve Zeze'nin Portuga'dan öğrendiği en önemli şey ise sevgisiz hayatın hiçbir anlamı olmadığıdır. Çünkü asıl yoksulluk sevgisizliktir.



Gözleri topaklanırdı sabahları, onları o gün açtığında topaklı mıydılar; şimdi dönüp geriye bakınca hatırlaması güç. Kendinden üçüncü tekil şahıs olarak söz etmek kulağına hoş gelirdi.

Bir başına uyanmıştı o gün, bu ilk kez olmuyordu ya o günde diğerlerinden başka bir hâl vardı. Yaşam boyu dinmeyecek inilti, kapı deliğinden içeri süzülerek vızıltılar şeklinde içeri doluştuklarından, yatağın çukur kısmındaki bedenini dürttüklerinden belki de. Olağandışı yenigün ona fikrini sormadan doğmuştu işte. Pazartesiden salıya bunca değişiklik olsun, inanılır gibi değil! Yorganın dışı soğuk, perdeler sıkı sıkı örtülü; yataktan atlamasıyla kapı koluna tutunması bir oldu. Keşke karyola kapıya bitişik olmasaydı.

Soran olursa babasının dilsiz balıklarına bakacağını söyleyecekti. Dişine göre bulurdu onları. Her şey kafasında tamamı. Soğuk metal kola tüm gücüyle asılıp ileri itti. Gıcırdayan kapı geri dönülmez yolculuğun eşiğinde oluşunu ilan etmişti ev ahalisine. Eğer böyle bir ahali vardysa, üç kişilik eti puftan ahali koyardı adını. Peh!

Aceleyle yatak odasına oradan da banyoya bakındı, yapacak başkaca bir işi olmadığından itkiye boyun eğiyordu. Soğuktu. Karanlık koridoru yarılıp oturma odasının buzlu camına burnunu dayamıştı. Açmakla açmamak arasında meselesi buydu. Çetrefilli bir iş olduğundan değil de daha önce hiç tanık olmadığı inilti sızdığından dışarı. İnilti ki odadan çıkmaya yeltenirlerken gırtlaklanıyorlardı. Tereddütlü bekleyişi söveleri sökülmiş, iki cepheli kapının sağ kanadının açılmasıyla son buldu, bulmasına da kapının açılmasıyla kapanması bir oldu.

“Uykulardan kimler uyanmış? Kız, Hatice bak kim kalkmış!”

Kızlara kız denirdi mahallerinde; matmazel, senyorita gibi bir unvanla seslenecek değildi ya daha yaşlı bir dişi, evlenmemiş dişi cinsten diğerine. Cinsler sınıflandırılmıştı şu yeryüzü aleminde türlü türlü niyetlerle. Ruhu coşkun dişi, eylemeden alıp başını gitmişti koynunda sırlı bir leğenle. Kadını tanıyordu, karşı apartmanın dördüncü katında oturan, hacı bakkalın karısı, namı değer Emine, Emine teyze. Öyle madam, mösyö, sinyora ne de sinyor bulunmazdı mahallerinde komşu niyetine, merci beaucoup bilinirdi yine de. Emine tuzlanmış hamsi için kocasını peşkeş çekebilirdi, düşünmeden bir kerte. Koca da koca... Peh, peh! Etliye sütlüye karışmayan mübarek bir kılçığı ümmeti alemin. Kasımın on üçünde ne işi var evlerinde hem de meyvesiylen? Hamsileri ayıklamadan höpür höpür yutmaya mı geldi, diye düşünürken; yok, yok o sıcak günlerin adeti... sıradan bir ev hanımı olmadığını kanıtlamaya gelmişti Emine teyze.

Uzun kış akşamları Emine teyzenin kaloriferli evine misafir olurlardı, o yalnızca sıcak günlerde aşağı inerdi meyvesiylen. Ama öyle aşk meyvesi sanılmasın, maddi-perest bir gönül işiydi hacıyla arasındaki münasebet, bu münasebetten bir oğlan bir kız meyve zuhur etmişti yeryüzüne. Çaya hacının bakkalından getirilen kare bisküvilerin banıldığı günler, renkli televizyon kutusunda Hint değilse Brezilya dizisi dönerdi. Şanslı günse cam kare sehpanın üstünde, Alaman işi, Emine hacıyla bakkalcılığı ilk gavur memleketinde eda etmişidi; ortadan ikiye ayrılabilen içinde beyaz krema bulunan bisküvilerle susamlı çubuk krakerlerden olurdu; hacının kızı Hatice tuvalette annesinden aşırıldığı marlboroları tütürürken.

İşte aynı Hatice, Hatice kız, o gün sigarayı bırakmış gibi tereleliydi tepeden tırnağa, küt başlıklı kızı kolundan tuttuğu gibi çekti mutfağa yana, doğuştan ait olduğu yere, tuvaleti saymazsak. Elinden kurtuldu küt başlıklı kız eşikte, erdi sanki. Aslına bakılırsa şuna ermek denirse... silkindi, düşen pijamasını çekiştirirken yukarı, kafasını dikti üste. Hatice bu sırada baştan savma yaptığı işine dönmüştü bile. Sıcak komposto suyunu tencereden sürahiye aktarırken camgöbeği gözleri dalgındı. Sürahi; içindeki kayısı, üzüm parçalarıyla; çiçekli muşambanın üstünde, bir kibrit kutusu ve iç içe geçmiş naylon bardaklarla natürmort bir tabloyu tamamlıyordu. Diğer kadını, allı güllü yazması olanı çıkaramamıştı; annesine benzer bir yanı da yoktu. Ocağın başında umudu tereyağında kavuruyor, kokusuyla pencere camını buğuluyordu. Eşiğin dibinde bir mutfaktan yana bir koridordan yana bakındı küt başlıklı kız. Hatice'nin içi rahat etmemiş olacak, sıska kollarından tuttuğu gibi eşikten geçirdi içeriye, iskemleye oturttu küt başlıklı kızı, bir şey demeden de eline bir bardak komposto suyu tutuşturdu, üzerine düşen buydu.

Sanki o sabah, denli komposto suyu içmek için uyanmıştı hepsi.

Kıpkırmızı suya baktı. Bulanık suyun içindeki pişmiş meyve parçaları babasının balıkları gibi ayrı ayrı ya da toplu halde memnuniyetsiz yüzmekteydi. Temelli. Bu furyada babasının nerede olduğunu mevzubahis edemediğinden kuruyordu içinden. Vaadedilen son günü dünyanın; konuşmak bir tarafa dursun çat kapı hanelerine dadanmıştı hem de sabahın köründe. Eylül başı evlerine tebelleş olan tütün böcekleri gibi ya gitmek bilmezlerse. Ölümden kurtulan bir tütün böceği gelse ona haber verse, bir başkası ve hemen ardından diğeri onu izlese, açık seçik dillendirse felaketi... Herkeş inanan ya da inanmayan herkeşler, kendileri mi seçerlerdi yüksek sesle kelime-i şهادet getirmeyi.

Küt başlıklı kız oturma odasından gelen iniltilere tam kulak kesilecekken suyun kırmızısı gözünün önüne getirdi bir takım görüntüleri, öhö öhö diyerek. Odanın kapısı aralandığında görüp de o an için anlam veremediği görüntüler, taşlar yıllar geçince otururdu yerlerine. Daha unutamazdı kırk yıl geçse. Pamuk, kanlı pamuk yığınları; bir leğen dolusu, kırmızıya boyanan pamuk topları odanın ortasına toplanmıştı; yenileri, karanlık bir delikten Dünya'ya inmekteyken.

Rüyada kara zeytin ile kara köpek görmek uğursuzluk getirir.Hoş rüya değildi görülen; ne kara zeytin ne de kara köpek insanı bu denli dehşete düşürebilirdi. Annesinin rüyalarla ilgili bilgi birikimi kulaktan dolma ve bir parça da nenegildi. Küt başlıklı kız, elindeki bardağı masaya koydu çattadanak. Yetişkinleri reddetmek âdeti olmadığından ne halt edeceğini bilemedi bir süre. Açtırmaları kutuyu, söyletmesinler kötüyü! Kötü olmak zor işti, zaman ve bir de emek isterdi. O suyu içemezdi katiyen. Neyse ki camgöz Hatice, kara çalı sen de, mutfaktan çıktı sürahiyle. Ekmek kırıntıları gibi küçüldükçe küçülüyordu iskemlenin içinde.

Oturma odasının kapısı açıldı yeniden. Bu sefer gelen al yazmalı, kız istemsiz geri çekildi yaklaşırken kadın kendisine.

“Ayakların buz kesmiş senin.”

Atak beklemediği yerdendi; al yazmalıının sesinden şefkat damlamıştı incecik bileklerine. Kırıldı direnci afili şefkat yetişince. Avuçlanan küçücük ayakları ovuluyor, ısıtılıyordu nasırlı ellerle, el dediğin böyle olmalı, göstermeli deneyimini yaşamak denen şu meredin. Güzel şeyler tadımlıktır, çok olsalar kıymetleri bilin mi... Al yazmalı salonda kayboldu akabinde. Küt başlıklı kızın o ana kadar biriken gözyaşları da kadının uzaklaşmasıyla bir araya tutturdu. Dökülüyordu yaşlar bağı yanık yeni yetmeden. Körün istediği bir, Allah'ın verdiği iki göz; şefkatle terk ediş. Tutamaçlarından yoksun kalan göz yaşları “anne... anne...” ile başlayan aryanın tamamlanmasını olanaksız kılmıştı.

Yanakları da yazması kadar al kadın telaşla geri döndü ve giydirdi elindeki patikleri kızın buza kesen ayaklarına. Önüne sus payı bir kase helva koydu. Demlenen helvanın kavruk ceviz kokusu buram buram mutfaka doluyordu. Boş kalan elleriyle bu defa kızın yanaklarındaki yaşları sildi ve gözlerinin içine bakarak,

“Annen seni böyle görürse çok üzülür, biliyon de mi?” dedi. Tüm bu olanlar küt saç küt burnuna değen küt boyunlu kızın ağlamasını durdurdu.

İkircikli düşünceler pıllarını pırtılarını toplayarak gitmemişlerdi uzaklara ama annesinin onu görebilme ihtimali yetmişti. İşte o zaman, akan burnunu silerken elinin tersiyle umudun kavruk helvasından kaşıklamaya durdu, uslu bir kıza yakışır cinsten. Al yazmalı kadının gönlünü hoş ederse, al gülüm ver gülüm, ondan bir şeyler koparabilecekti.

“Annem nerde ki?” sorusu bu tasarının sonucunda hayat buldu. Soruyu sorarken en masum tavrını takınmış, sesine olağan bir hava bile katmıştı.

Kadın ser verip sır vermeden “Sen şimdi onu düşünme, ye gayri!” demişti lavabodakileri çalkalarken.

Sanki annesini düşünüp düşünmeme iradesi elindeymiş gibi ne de rahat söyleyivermişti. Oturma odasına girebilse babasının balıklarına yem verebilir, vitrinin çekmecelerini boşaltabilir, babasının sakın ha dokunma dediği purosunu elleseyebilirdi. Lületaşı yasak olduğundan beri taşlardan en sevdiği, kitaplar içlerindeki anlama da gizemlilerdi. İçlerinde unutulmuş, o zamanlar öyle sanıyordu, yabancı paralar bulurdu; banka işlevi görürlerdi bir çeşit. Öğrenmişti, en değerlisi Alamanlarınkiydi, bir de yeşil olanlar vardı, onlardan nadiren çıkardı. Kitaplar, kolilere konup bodrum kata taşınmadan, vitrin raflarındaki kesme takımlar kırılmadan, porselen tabaklar yıkana yıkana solmadan evvel. Bulduğu parayı annesine gösterince koynuna koyup babana söyleme diye tembih ederdi. Mutfakta mahsur kalmıştı. Oyuncakları kıymete binmişti o sabah aniden.

Nereye başvurursa ne etse bilemedi. Siz diyin üç saat, ben diyim beş öyle karambola, demir parmaklıkları mutfak penceresinden gelip geçeni izledi. İnce fikirlerini yeşerirken buğulu pencereye ismini yazdı kaç kez. Sokağın dünyası izlemeyle uzayıp kısalıyordu. Annesinin küpe çiçekleri gibi hep aynı boydaydı. Dönmüştü arkasını içeride olan bitene. Pencere camına tık tık vuran dolu tanelerini sayarken duydu sesi. Ağlama sesini. Çığırkan bir bebek ağlaması inmişti yeryüzüne. Keşke hiç uyanmasaydım, dedi çizerken isminin üstünü. Bir iç çekti.

Velev ki sevmeyi de bilmiyoruz sevilmeyi tatmadığımız için. Kararında koyamıyoruz terazinin kefesine kalbimizi. Hep bir dirhem fazla geliyor ötekilerden, berikilerden. Azı karar çoğu zarar mı bilmiyoruz. Hesaba uyduramıyoruz bir türlü. Sonra bir menekşe kokusunda arıyoruz sevgiliyi lakin geberince anlıyoruz sevmekten , menekşenin kokusuz olduğunu. Neyi beklediğimizi unutacak kadar çok bekliyoruz sonra. Kum saati ,duvar saati ,kol saati... Bütün yelkovanlar akrebi kovalasa da vazgeçmiyoruz. Kendimizi arıyorken olmaktan korktuğumuz yerde bulunuyoruz faili meçhul sevdalarımızla.

Sarı saçlarını deli gönlüne bağlamak isteyen adamların yerini Starbucks'taki Berkecan'lar aldı şimdilerde. Zaten Pelinsu da dokundurtmazdı fönlü saçlarına kimseyi. Dönemin saçma aşklarından bir kaç hayal kırıklığı kalıyor ceplerimize. Üç beş şiir olup dökülüveriyor kağıtlarımıza. Yani O mahur beste hiç çalmıyor fakat müjgânla biz hep ağlaşıyoruz. Göz pınarlarımızda papatyalar yetiştirdik ağlamazsak kurur diye. .Dedim ya kararında sevemiyoruz. Keşke dönemin akıllı selim bir alimi , saplantılı aşık Mecnun'u alıp karşısına konuşsaydı. Bak evlat! sende değerlisin diye. Kimse kimsenin umrunda değildi çünkü.. Biz umurunda olmasını istedik. Talep ettik, reddedildik. Karar verildi, hüküm giyildi . Yine çok sevecek fakat yok denecek kadar az ,az denecek kadar hiç sevilecektik.

Öyle ya kimse kimseyi sevmiyordu gerçekte. Beğenilme duygusu tatlı geliyordu kahrolası egolarımıza .

Herkes herkese kırgın büyüdü sonra.

Ali Ayşe'yi sevdi,

Ayşe Kaya'yı,

Kaya Oya'yı...



Derman Arıbaş Öykü

Ö z

Taba renkli deri koltuğa yerleşemedim bir türlü. Arkama yaslısam, ayaklarım yere değmiyor. Biraz önde otursam da kambur sırtım acemiliğimi ele veriyor. Tam karşımdaki aynadan bir yabancıyı izler gibi izliyorum kendimi. Bana ait değil sanki yüzümün aldığı şekiller. Titrek, tedirgin aynadaki gülüşü. Gülmekten çok, büyük bir acıyı inkar ediyora benziyor. Önce gülecekmiş gibi dışa açılıyor dudak kenarları, sonra kısa bir vazgeçişle eski en küçük halini alıyor dudaklar, ardından tekrar dudak köşelerinin arasındaki mesafe büyüyerek, gülümseme denilen şeye ulaşıyor. Meşakkatli. Talin, bir bacağını diğerinin üzerine atmış, ama nazik bir hanımefendi gibi değil de bir gece önce leş yatağına attığı enfes kızı anlatırken kabaran bir serseri gibi. Kendi evi ya o kadar rahatlık olacak. Yine kılıf buluyorum. Ben evime kim gelirse gelsin 40 yıllık koltuklarımı aynı şimdi olduğu gibi yadırgamaz mıyım? Neyse. “biraz beklersin, değil mi?”, dediğinden beri ne çok vakit geçmiştir. Çantama uzanıp, saatime de bakamıyorum, sıkıldığım anlaşılır diye. Şimdi bu durumda o olsaydı, bekleten ben olsaydım, böyle tek noktaya bakıp duracak değildi ya benim gibi, elbet bir meşgale bulurdu kendine. Aslında o olsa, böyle beklemeye razı olmazdı ki. Bekletebilir ancak onun gibiler. Hep bir uğraşları, akıllarından tamamen çıkmış, hemen halledilmesi gereken bir işleri bulunur. Hiç sıkılmazlar, yığınla arkadaşları vardır.

Dişlerinin arasına yerleştirdiği ince uçlu fırçayı eline alıp sol dizindeki sağ bacağını indirerek önünde duran tuvale imzasını attı. Bu muydu yani. Kırık dökük bir vazonun içine yerleşmiş üç tane çiçeğin resmini çizdiğini göstermek için mi çağırılmış beni? En önemsedikleri şey kendileridir böylelerinin, diğerlerine hiçmiş gibi davrandıkça da daha çok önemsenirler.

Bana ,“anlat bakalım “dediği her seferinde, sözde eski güzel yaşamımdan bahsettim. Bu; evde provasını yaptığım, akıcı bir şekilde anlatabildiğim tek şey -bu yalanı öyle sık söylüyorum ki; artık eskiden iyi bir yaşamım olduğuna ben de inanmaya başladım. İçimi zamanlı zamansız eski (gerçekte var olmayan) dostlarımın özlemi sarıveriyor- Ancak palavralarımdan etkilenmiş benzemiyordu. Yaslandı arkaya, gözlerini kapattı. (heyecanlanınca yapıyor bunu, bu gece birkaç kez böyle heyecanlandı) “özlemek, geçmişe süngüler. Geçmişte yaşamaksa paslandırır. Zaten buruşuk bir nineyken bir hayli yapacaksın bunu.” Bastı kahkahayı. Hazırlıksızca, ağzının içinde bekletiyor olmalı kahkahasını. Düşünmeden alıp çıkarıveriyor, zamanı gelince. Ben böyle konuşsam ahkâm olur, o konuşunca “ hayatı tanıyor” diyorlar. Güçlü kadın sözüm ona. Susmaya devam ettim, ezberimden kurduğum cümleler tükenmişti nasılsa. Odadan çıkıp adını okuyamadığım - Fransızca olmalı- bir kırmızı şarapla döndü. Masadaki ne zamandan, kimden kalma belli olmayan iki su bardağını doldurdu ağzına kadar. Teklifsizce tabi. Koca bir yudum içtim, biraz sarhoş olsam da, dilimdeki bu kör tıkaç düşse. Sigarasını öyle bir tutuşu var ki. Bileğinin içini dışa bükerek, dumanı hevesizce bırakıyor. Yaptığı hiçbir şeyi, bir şey yapıyormuş gibi yapmıyor.

Bense; yaşarken bile yaşıyor olduğumu her yanımla vurgular gibiyim. Bunu bu gece karşımdaki aynadan bana bakan ben sayesinde anlamış olabilirim. Gülüşüm ve söze başlarkenki planlı nefes alışım her ayrıntının farkında olduğumun işareti. Şarabı içtikçe parlamasını beklediğim zihnim daha da bulanıyor, söylediklerine yetişemiyorum. Bir film anlatırken nasıl oluyorsa, geçen gün denediği bir yemekten bahsediveriyor. Gülmekteyken birden bakışlarına pus iniveriyor. Acısının bile, göreni imrendirecek kadar asil bir yanı var. Soracak olsan „arayış” der derdine. Yaşamın o şatafatlı döngüsünde kaybolduğunu söyler. Kedere bak!

L koltuğun kendine ait kısmında kaykılmış iyice. Aynadaki ben'e arkamı dönmek için, sırtımı uyuşturan koltuktan kalkıp, yere oturuyorum. Şarabım masa kadar büyük sehpanın üstünde. Sehpada bir demir kase ve içinde çeşit çeşit kalem. Kalemleri ben de severim ama alıp da böyle biriktirmek hiç aklıma gelmemişti. Üzeri yazılı bir defter sayfası duruyor sehpa, okumaya çalıştıkça daha çok bulanıyor gözlerim. Bu kadının anlamadığı, uğraşmadığı tek bir şey yok mu? İkinci bardağım bitmek üzere, hala ağızımdan tek bir işe yarar sözcük çıkamıyor. Sadece Talin'in her dediğini onaylayan anlamsız sesler çıkarıyorum. Orada beni tutan şey ne? Birkaç saat önce tanımadığım bu kadının peşinden sürüklenip, yalnızlık acıma bir yenisini daha neden ekliyorum? 100 gram kahve çektirmek için girdiğim dükkânda tanıştım onunla. Ben değil, o benimle tanıştı. İşe yarar görünmek için aldığım sanat dergisi çantamdan sarkıyordu. Çıglığı basıp, "yeni sayısı çıkmış mı?" dedi. Hemen şurada oturuyormuş. İşim yoksa gelseymişim ya. Geldiğimden bu yana dergiden söz etmedi bile. Merdivenlerden çıkarken birkaç cümle prova etmişim oysa. Sol başparmağımın tırnağını avucumun içine iyice bastırıyorum. Kendime böyle ceza veririm. Otuz dört yıl harcadım. Boşuna. Bugün yok olsam, tek bir izim kalmayacak dünyada. Bir mısra şiirim, kendime özgü gülüşüm, bir yemeğe kendiliğimden eklediğim bir baharat bile olmadı şu ana dek. Yaprağın bile havada savrulurken özgül ağırlığı var, benim nereden kopup, nereye sürüklendiğimle ilgili en ufak bir fikrim yok. Kendime de alışamadım bir türlü. Yatağımın tam karşısında duran aynada kendimi her gördüğümde, içim bir tuhaf oluyor. Erkeğe benzeyen bir kadın. Saçlarım nasıl kessem de yakışamıyor bana. Kemikli suratım, kemikli göğsüm. Dapdarım. Aslında büyükken, birden içine çekilip küçülmüş gibi. Bir çocuk bedeni gibi. Ellerim bile bir tuhaf. Upuzun, kemikli. Diğer insanlara hiç benzemiyorum. Renkleri doğru birleştiremem diye siyah giyinirim genelde. Siyahın söylediği pek bir şey olmaz. Talin ise turuncu bir gömlek ve mor bir etek giymiş. Çok şeyler anlatan renkler.

Talin kim bilir daha hangi enteresan şeyleri anlatıp; şaşkırmada, sevinmede, kızmada ustaca kullandığı mimikleri gösterecekti ki; ayağa kalktım. Çantamı kapıp bir şey demeden çıktım. Sanırım bu, hayatımda yaptığım tek iz bırakıcı şeydi. Ayağım son anda eşikteki mermere çarptı. Sağ başparmağımın tırnağında nasıl bir zonklama. Tam o anda karşımda bir ayna dursun isterdim, bu ani tepkinin yüzümdeki halini çok merak ettim. Plansızca kasılmıştır bu defa yüzüm. Acı; gözlerimin kenarındaki, elmacık kemiklerimin üzerindeki, alt dudağımın aşağısındaki kasları harekete geçirmiştir. Gerçek acı duyan ben, neye benziyordu acaba? Talin bir şeyler söyledi arkamdan ya, ne bileyim. Bir daha karşılaşacak değiliz ya. Aklım hep ayağımı çarptığım o anda.

Halil Maraş

Benim ve bana ait olanlara

Anlamsız insanlar yoksunluğu peşimde
huzurlu sokağı olmayan bu şehrin ıssız yerlerinde
göçebe bir kuş gibi diyardan diyara
her şeyden kıymetli bildiğim gurur taşıyorum

İçimi açarım görünmeze
ellerim kırılır, ateşe düşer kirli ihtiraslarım
her tarafta başka başka güzellikte uzanan soğuk uçurumlarım
belki de boğulur diye
bütün benliğimde gizlediğim o çirkin fitrat
öteden beridir duyduğum savaş çığırtkanlığına gebe kalır kainat

Korkarak adım adım kaçarım. lambalardan ve aydan
arkamda tanımadığım hükümlü hükümsüz ayak seslerin
yaklaşıyor belki yakın belki uzak yollardan
sürgün kibir kabilesinden kusursuz insanlarım

Her şeye itiraz eden var ya şimdi suskunca kabul bekler
ecel doğuma yaklaşmanın zamanında
bırak duygun kalsın geceler
ölmek hangi dilde kolaydı bana konuşmadan kim anlatır
yaşamak diyorsun üstat
kör kapılara anahtar aramak mıdır?



Mazlum Cengiz

Ölü donukluğunda gözler,
eksiltiyor günlerimi
Umudun uğur böcekleri dökülüyor tek tek üstümden,
güzel günlere uzak yaşıyorum,
yollar perişan,
yürümeyi unutmuş,
emanet dizlerini ağırlıyor,
emeklemelerine takılıyor ayaklarım düşüyorum.
Harcı sağlam değil yüreklerin,
duvarları yıkılıyor birer birer,
gözden düşenlerin
açık yarası, acıtıyor canı,
Kaktüslerini batırıyor, kaybettiklerim
bol bol çekiyorum kötülüklerini,
yokluk içinde, kıt kanaat geçiniyorum
iyiliklerimle,



Dilek İşcen Akışık

Kahvaltı | Öykü

Kafeye gelen adam boş bir yer bulma umuduyla çevresine bakınırken, garson köşedeki masayı işaret etti. Orada oturan hesabı ödüyor. İyi bir tesadüf oldu. Herkes kahvaltıya ne kadar da meraklıymış. Hızlı adımlarla o tarafa yöneldi. İki adam göz göze geldiğinde masayı terk eden mimiksiz bir yüzle diğerine baktı. “Günaydın” sözcüğü havada asılı... Ne suratsız insanlar var şu dünyada... Bir selam vermek bu kadar zor mu yani? İlla tanımak mı lazım?

Adamın kalktığı sandalyeye oturduğunda dikkatini çekti. İki kahvaltı tabağı var. Az önce giden kaba adam önündeki her şeyi silip süpürmüş. Çay bardağında çayın damlasını bile bırakmamış. Şişman sayılmaz ama hepsinin hakkını vermiş maşallah. Karşısındaki tabaksa hiç dokunulmamış gibi. Bir parça peynir yenmiş, bir lokma ekmek koparılmış. Yumurtaya el sürülmemiş. Çayın bile yarısı içilmiş. Kocaman kahvaltı öylece duruyor. Giden adamın iştahı yerinde olsa da yüzünden düşen bin parçaydı. Belki sıkıntıdan ne bulduysa yedi. Neler oldu acaba bu masada? Aman bana ne! Boş merak kimin işine yarar ki... Ben önce kendi kapımın önünü süpüreyim de... Hah, Beliz geliyor işte. Şu garson da masamızı temizlese! Karnım zil çalıyor.

“Hoş geldin. Bu ne güzel eşofman böyle. Çok yakışmış.”

“Günaydın. Zar zor kalktım. Kolayıma geldi diye giydim. Nasılsın?”

“Açım, aç. Sen?”

“Eh, şöyle böyle.”

İki kahvaltı tabağı ve çay istediler. Az sonra siparişler geldi.

“Kaymak harika, şöyle üstüne balı da koydum mu, mis.”

Kadın gülerek konuşuyor. Dişleri pırıl pırıl ama porselen değil, oysa kendisi porselen bir bebek kadar narin.

“Seni tanıdığımdan beri hep aynısın. Kaymak ve balla başlarsın hep, söylediklerin bile aynı.”

“Eh, neredeyse yirmi yıldır tanıyorsun. Beni senin kadar iyi tanıyan var mı acaba?”

Ela gözlerdeki hareler art arda parlayıp söndü, defalarca. Uzun kirpikler aşağı doğru indi. Seni bu dünyada benim kadar seven ikinci bir kişi olabilir mi dersin? Tanıdığım en zor insansın. Hâlâ kendini arıyorsun, bıkmadan, usanmadan... Senin gibi birini nasıl bu kadar çok sevebiliyorum? İnan, ben bile anlamıyorum. Belki de esirgediklerin seni cazip kılıyor. Kardeşime göre, ben mazoşistim zaten. Belki de haklı.

Aynı anda Mehmet yumurtasını öylesine kendinden geçmişçesine yiyor ki, sanki yıllarca aç kalmış. Tavuklar onu görseler kendileriyle gurur duyarlar. Bir ara başını kaldırıp masayı paylaştığı kişiye baktı nasılsa.

“Neden yemiyorsun?”

“Bilmem, hâlâ dün akşam gördüğüm rüyanın etkisi altındayım.”

“Senin rüyalarını bilirim, yine film gibi bir rüya görmüşsündür.” Garsona çayları tazelemesi için işaret edip devam ediyor, “Ne gördüğünü merak ettim.”

“Benden kaçıyordun.”

Mehmet'in gözleri merakla büyüyor. "Başka ne gördün?"

"Tanımadığım biri vardı. Bir kadın olduğunu hissettim. Uzaktan bizi seyrediyordu ama kim olduğunu hatırlayamıyorum."

"..."

"Uyandıgımda üzgündüm. Gerçi yanlış anlama. Biz şu anda sevgili değiliz, ama..." Dolgun dudaklar aşağıya sarktı.

Adam biraz şaşırılmış gibi. Tabağının yarısı boş. Gözü domateslerde. Arada başını kaldırıp kaçamak bakışlarla kadını süzüyor. Kadınsa kaybolmak istercesine ağaçların arasından görünen denize dalmış gitmiş. Uzun kumral saçlarına vuruyor güneş. Sessizlik masanın orta yerine bağdaş kuruverdi bir anda.

Hissetmiş her şeyi besbelli. Ona nasıl söyleyeceğim? Tepkisi ne olacak? Aman be Mehmet, senin de ne çok hatan oldu. Üzdün onu. Nasıl çıkacaksın şimdi bu işin içinden? Yok yok merak etme anlayacak seni. Bugüne kadar hep anlamadı mı? Yine anlayacak. Dostluk devam edecek. Kızsa bile sana sırtını dönmez. Bak göreceksin, her şeyi olgunlukla karşılayacak.

Ağızına attığı domates dilimini güzelce çiğneyip yuttuktan sonra gülümsedi.

"Sana sürpriz bir haberim var."

Beliz başını çevirdi, kalbinde hafif bir titreşim. Ne söyleyecek acaba? Önemli bir haber vereceği belli. Saçlarıyla oynamaya başladı yine. Rüya ile ilgili mi yoksa? Yorulduğunu daha çok hissediyor artık. Sakin olmalı. Neyse ne...

"Hayrola?"

Hadi oğlum, cevap ver. Ne duruyorsun? Başladığına göre devam et. Bu buluşmanın asıl sebebi bu değil miydi? Konuş, dilini mi yuttun yoksa? Ya yüz yüze görüşmek, zannettiğin kadar kolay değilmiş.

"Şey... Yani bekârlığa son verme zamanı geldi artık diye düşünüyorum."

Bunu söyleyen gerçekten sen misin? Evet evet, doğru duydum. Yıllardır evliliğin doğaya aykırı olduğunu söyleyen ben değildim. Sendin! Bu kahvaltı bizi nereye götürecektir acaba?

"Doğrusunu istersen, başka biri bunu söylese olur da sana pek uymadı."

"Belizciğim, haklısın ama insan zamanla değişiyor."

"Sen benimle değil evli olmak, aynı evi bile paylaşamadın. Zor geldi. Sorumluluktan hep kaçtın. Unuttun mu yaşadıklarımızı?"

"Hayır, unuttur muyum hiç... Sana çok şey borçluyum. Hakını ödeyemem. Bana hep sabırlı davrandın, hiçbir beklentin olmadan verdin, sadece verdin."

"Tamam, tamam! Kes lütfen! Bunları duymak istemiyorum. İstedğim için öyle davrandım."

"Söylediklerim doğru ama..."

"Ne oldu sana böyle?"

"Aşık oldum!.."

Beliz kalbine bir yumruk indiğini hissetti. Yıllarını adadığı adam ne kadar da rahattı böyle. Aşık olduğunu ekmekten, sudan söz edercesine nasıl da kolayca söylüyordu... Eh, ona bu rahatlığı veren kimdi? Kızım, hak ettiğini yaşıyorsun. Umudun vardı senin. Kimselere söyleyemediğin, kendine bile itiraf etmekten kaçındığın umudun vardı.

"Sana özel bir şey soracağım. Onda bende olmayan ne var? Merak ediyorum." Titreyen ellerini kucağına koydu.

"Bana kendimi erkek gibi hissettiriyor. Kusura bakma, seni kırmak istemiyorum. Sordun diye söyledim."

Gözlerdeki hareler kımıl kımıl. Dudaklar daha dolgun, sözcükleri püskürtüyor.

“Ben kırıldım zaten kırılacağı kadar. Daha fazlasına izin vermeyeceğim.”

Adam araba anahtarıyla oynamaya başladı.

“Beliz, ne demek istiyorsun?”

“Ne demek istediğim gayet açık. Bu işkenceye son veriyorum.”

“Senin yerin ayrı. Benim için çok özelsin. Dostluğunu kaybetmek istemiyorum.”

“Artık o senin sorunun. Buraya kadarmış. Sana ve müstakbel eşine mutluluklar dilerim.

Hoşça kal.”

Arkasından bakakalıyor Mehmet. Masanın yazgısı aynı. Yine iki tabak. Biri boş, diğeri neredeyse dokunulmamış. Çay bile yarım. Boş sandalye kapıya dönük. Sessize aldığı telefonuna baktığında aranmakta olduğunu görüyor.

“Alo!”

Heyecanlı bir ses duyuluyor. “Merhaba sevgilim. Nerelerdesin? Seni daha önce de aradım.”

“Duymamışım.”

“O senin söylediğin salonu annemle gördük. Orası çok küçük şekerim. Yalnız annemlerin davetlileri yüz kişi. Eh, benim davetlilerim de en azından yüz diyelim. Çevremiz çok geniş biliyorsun. Kimseye mahcup olamayız. Daha büyük bir yer arayacağım. Tamam mı aşkım?”

“...”

“Canım, duydun mu?”

Mehmet elinde bir bardak soğuk su karşıki tabağa bakıyor. Gözleri sabit, oynamıyor.

“Alo, sevgilim orada mısın?”



Çağla Özkan Öykü

R u h s a l K a l k ı n m a

Kapının kapanış sesinde duyuyor ilk kez onu. Ardından anahtarının gümüş kaseye düşerken çıkardığı ince seste. En son bir eşyaymış gibi yere bıraktığı yılgın bedeninde. Dalga dalga yayılıyor evin içinde. Bir odadan diğerine, kendine karşılık bulmak için girip çıkıyor. Yatak odasındaki arayışı da karşılıksız kalınca, tüm sesleriyle birlikte kapının önünde duran adamın üzerine yığılıyor. Adam kapı ile portmantonun arasındaki o yerde hareketsiz kalıyor bir süre. O ise kayıp gidiyor içinden. Adam karşıdaki mutfağa gitmek için doğrulmaya çalıştığında, tutunduğu kapının kolu, portmantonun bölmeli yerleri elinin altından kayıp gidiyor. Ellerini üzerine silip, tekrar tutuyor. Tekrar kayıyor elleri. Duvara tutunuyor. Duvar da itiyor onları üzerinden. Tutunduğu her şey hızla itiyor onu. Ayağa kalkmasına, ilerlemesine izin vermiyorlar. Yanındaki çantasına tutunarak kalkıyor. Mutfaka kadar atacağı on adımın ancak üç tanesini atabiliyor. Kapının kenarında kalan ruhuna elini uzatıyor. Ruhunu hınçla kalkıyor ayağa, tutmuyor elini. Onun yerine kapının koluna uzanıyor. “Sakın! Hiç bir yere gidemezsin.” Ruhunu acıklı bir tebessümle bakıyor ona ve yanına süzülerek üflüyor sözlerini kulağına; “Gideceğim. Bunu sen de biliyorsun.” Rüzgarın önce uğultusu ardından kendisi geliyor. Onunla birlikte; talaş, kum, kiremit de giriyor içeriye. Hepsi sertçe esiyorlar adamın üzerine. Ağzını kapasa gözlerinden, gözlerini kapasa kulaklarından, burnundan doluyorlar içine. Tutunarak kalktığı çantasını da açıyor rüzgar. İçindeki tüm paralar, ona doğru esiyor. Alaycı kahkahalar atarak dönüyorlar çevresinde. Git gide katlaşıyor bedeni ve ruhu bir hükümdar edasıyla konuşmaya başlıyor.

“İşte ben gittikten sonra içinde bunlar kalacak. Sen bundan sonra bir beton olacaksın. Aslında en sevdiğin şeye dönüşeceksin. Bak, bu içine dolanlar yıllarca, ben hiç yokmuşum gibi davranarak, yıktığın binaların, katlettiğin ağaçların ve orada yaşayanların ahları. Gerçekten, seni hiç bulmayacaklarını mı sandın? En başta çocukluğunun ahını çekiyorsun. İlk kazmayı onun anılarına vurdun. Efendim, pişman mısın? Ah, şu pişmanlık, duyguların en miskini. Hâlbuki biraz daha erken gelse ve durdursa insanı ama hep her şeyin bittiği o anda çıkıyor meydana.”

“Hey, bir dakika. Vicdan beni yaşamamaları için var zaten. Ama onu ne görüyor ne de duyuyorlar. Öyle değil mi?”

Ruhun elinde bir küre gibi tuttuğu kalbinin içinden çıkan pişmanlığın ardından vicdanı beliriyor adamın karşısında. Vicdan cılız bir bedenle, her an dökülüp yok olacakmış gibi duruyor. Üstelik titremesi bu yok oluşu hızlandıracak nitelikte. Yerdeki gözlerini ona çevirdiğinde, etlerine binlerce cam parçası batmış gibi hissediyor adam. Vicdan, kırgın gözlerini kırpmadan konuşuyor;

“Çok uzun zamandır duymuyor beni. Varlığımı unuttu. Beni besleyecek, ayağa kalkmamı sağlayacak tüm duyguları da bir bir tüketti. Duyuramaz oldum sesimi. Eğer bana biraz kulak kabartsaydı sevgiyi katletmenin ne büyük günah olduğunu hissederdi. Kıyamazdı ona.”

“Ama kıydı. Hem de hiç acımadan.” Sevgi, güçlkle çıkan nefesiyle konuşmaya çalışıyor. Sürekli şekilden şekle giriyor yüzü. Kimi zaman gülüşünde gökyüzünün ferahlığını taşıyan bir çocuk, kimi zaman dallarında hoş şarkılar söyleyen güvercinlerin olduğu bir ağaç, kimi zaman kahverengi gözlerinde huzur yetiştiren güzel bir kadın... En sonunda hepsi yok olup karanlık bir surat kalıyor geriye.

“Hepsi birer ışıktı ve sen teker teker yok ettin onları. Avaz avaz bağırarak hırsınla susturdun kalbinin seslerini. Toprak gibi attın üzerimize talaşları bizi oraya gömdün. Biz duramayız artık seninle.”

“Duramayız...”

“Duramayız...”

“Onların olmadığı bir bedende ben de kalamam”.

Göğsünde birleştirdiği ellerinin arasından bir balyoz çıkartıyor ruh ve alacağı öcün verdiği o çarpık gülümsemeye bakıyor ona. İşaret parmağıyla ihlamur ağacını gösteriyor ve ardından hızla indiriyor balyozunu.

Bülent, karşı parktaki ağacın devrilmesiyle, sıçrayarak uyanıyor. Terleyen elleriyle yanındaki su bardağına uzanıyor. Bardak kayıp gidiyor elinden.



Nazlıcan Özcan

TUHAF BİR KADIN : LEYLA ERBİL



“Yaralı paramparça şarkı söyleyen kalbim
Gözlerin yeryüzü ve nazlı umut
Hepsi bu kadar sevgilim...”

Erbil’in 1971 yılında çıkan ilk romanı Tuhaf Bir Kadın. Romanları ve öykülerinde kadının kendisiyle, ailesiyle ve toplumla hesaplaşmasına, kurulu düzene ve ataerkil geleneğe başkaldırışına, özgürlüğe korkusuzca koşuşuna; varoluşçuluğun ve feminizmin süzgecinden geçerek kişiyi benliğinden topluma atar Leyla Erbil.

İnsanlar, insanlar, insanlar. Şimdi salt insanlar ilgilendiriyor beni. Ne büyük zenginlik. Yeni bir insan tanıyınca başım dönüyor. Nasıl olduğunu neler yapabileceğini anlayana kadar. Başımı döndürüyor gerçekten insanlar. (s.32)

Sorgulatici, düşündürücü, dokunaklı; zaman zaman yerici ve iğneleyici anlatımıyla okuyucuyla alay etmekten hoşlanır Leyla Erbil. Sözcükler şiirsel söyleme dönüşür âdeta, mensur şiir tadında şiirsel anlatılar çıkar karşımıza. Aslında özgürlüğe koşan yazarımızın, özgürleştikçe dilinin de özgürleştiğini, toplumun ördüğü duvarları yıktıkça dilinin de engelleri aştığını, yazım ve imlaya uyguladığı yeni düzenle görürüz. Metinlerarasılığı bir bulmaca gibi satırlar arasına yerleştirirken bilinçli ve birikimli okurlar ister Leyla Erbil. Tevfik Fikret’in “Sis” şiirini bilmeyenler Erbil’in romanında geçen bu dörtlüğün zevkine varamayacaklardır.

“Şu koskoca İstanbul’u,(çomağ attım tatulitça)
Bizans’ı,o bin kocadan artakalmış bive-i bakiri, ki
ben ona uydurmuşumdur bir beste :

“Munis fakat en kirli kadınlar gibi munis
Üstünde coşan giryelerin hepsine bihis
Te’sis olunurken daha bir dest’i hıyanet
Bünyanına katmış gibi zehrabe-i lanet “



Nazlıcan Özcan

TUHAF BİR KADIN : LEYLA ERBİL



Böylece roman ve öykülerinde şiirin de yerini görerek, Leyla Erbil gibi yazmak şöyle dursun, okuyucusu olmanın bile zorluğuna ikna oluruz. “Tuhaf Bir Kadın” romanının başkişisi olan Nermin, aydın bir kadın olarak onaylanmak isteyen genç bir şairdir. Nermin annesinin baskılarından, toplumdaki haksızlıklardan ancak şiire sığınarak kaçmaya çalışır. Yalnız unuttuğu bir şey vardır; içinde yaşadığı toplum erkek egemen bir toplumdur ve edebiyat dünyası da bu şekildedir. Nermin, şiirlerini erkek sanatçılara okutmak ve onların ilgisini, beğenisini kazanmak ister. Fakat bulacağı şey yine küçük görülmek, dışlanmak olacaktır. Hiç şiir yazamıyorum artık. İnsanları, bu uçsuz bucaksız insanları şiire sığdırmak olası değil. Şiiri, sanatı böyle anlıyorum bu sıralar; içi insan dolu bir kuyu sanat. (s.32)

Dört bölümden oluşan “Tuhaf Bir Kadın” -Kız, baba, anne ,kadın- özünde modern zamanda var olma mücadelesi vermeye çalışan, roman başkişisi olan Nermin’in romanıdır. “Kız” bölümünde başlayan bu varoluş serüveni, “Kadın” bölümünde halkı daha yakından tanımak ve bilinçlendirmek için taşındığı “Taşlıtarla”da tuhaf bulunur, dışlanır, ötekileştirilir. Taşlıtarla’ya taşıdığı ve evinin bahçesine yerleştirdiği piyanosu, çocuklar kadar kadınlar ve erkeklerin de şaşkınlıkla seyretmesine neden olur.

Bu dedikodular biraz da hoşuma gidiyor. Yapmadığım her şeyden suçlanmak. Ne enayice şeyler, ne gülünçlük. Dedikodulardan insanların yeni yeni yanlarını öğreniyorum. Şaşırtıcı, açığöz, iyiliksever, hiçleyici, bencil. Yapamayacakları, yapmayacakları yok. (s.34)

Toplumun yerleşik düzen ve ahlaki değerlerine uymayan bu durum sadece erkekler tarafından değil, geleneksel kadın rolünü benimsemiş kadınlar tarafından da “öteki” olarak görülmektedir. Nermin’in evine gelen bu kadınlar, Nermin ne zaman toplumsal konulardan bahsetse kalkıp giderler.

Kadınlar belli bir sıkıntıyla dinliyorlar, sözü değiştiriyorlar, hiçbir şey anlamamış gibi duruyorlar; kimi vakit de geleli daha on dakika olmamışken “Eh bana müsaade, geç oldu.” diye kalkıp gidiyorlardı. Duruşlarında, bakışlarında, oturuşlarında öyle bir boşluk kalıyordu ki, Bayan Nermin bir şey konuşamaz, anlatamaz oluyordu. Sanki Bayan Nermin konuşunca bitiyordu. (s.134)

Anlaşılmak değildi niyeti; başkaldırıyordu anlama, anlamsızlığa. O sezilmek, hissedilmek istiyordu. Ne tuhaftır değil mi aramak için çıktığınız yolda bilinmezliğe gitmek, bilinmeyeni aramak. Zaten “Tuhaf Bir Kadındır” Leyla Erbil.

göğe çıkan sarmaşık aklım şaşıktır şaşık (s.87)

Bu kitap hiçbir “ödül”e katılmamıştır.

Mahmut Yıldırım

Öykü

Çıkmaz Sokak

Gündönümü... En uzun gecelerden birindeyiz bugün. Geceleri ıssız ve karanlıktır buralar. Bir yere varmayan, anlamsızca biten bir sokak... Burası çıkmaz sokak...

Başımı pencereden çıkarıp sağa sola bakıyorum. Ağır ve hüzünlü bulutlar soğuk renkleriyle gökyüzüne çökmüş, beş bir yanımı sarmıştı. Beşinci yanım kalbim... Yağacakmış gibi bekliyorlar. Bense derin hislerim yanı başımda, bir elimde koyu kahvem, öbür elimde kendini yakan sigaram, koridorun sonundaki yangın merdivenlerine doğru ilerliyorum. Pas tutmuş kolu zor bela aşağı indiriyorum. İşte karşımda beni benden alan güzide mekân...

Burası yıldızlarla göz göze geldiğimiz, rüzgârla öpüştüğümüz, geceyle dertleştiğimiz, bazen acılar bazen yalanlar bazen de sevinçlerle ara ara kapısını çaldığım yangın merdivenleri. Bu merdivenlerin baktığı sessiz yer çıkmaz sokak.

Üçüncü basamağa oturuyorum. Biraz alçakta kalıyorum sanki ve beşinci basamağı yeğliyorum sonunda. Evet, burası daha iyi oldu. Elimde kalan sigarayı ağızma alıp tek nefeste sonunu getiriyorum ve merdiven boşluğuna doğru fırlatıp arkasından öylece bakıyorum. Pek havamda değilim ama burası bana iyi gelen tek yer. Dedim ya burası çıkmaz sokak.

Allah'ın her gecesi o, bu sokağın önünden geçer. Tam bire iki kala. Hesapladım, tam iki kala. Adı ne acaba? Tahminlerim iyi değildir ama olsun. Elif ya da İpek. Peki ya Sanem nasıl? Evet, evet. Sanem olsun. Sanem... Bir sigara daha yakasım var. Oysa ben onu yakarken bir yandan da o beni yakıyor.

Adı dilime dolanmış, sayıklamaktayım. Onu, beni, bizi düşünüyorum. Rüzgârsa karşımda dikilmiş adını üflüyor yüzüme, serin serin. Her üfleyiş, ondan bana onlarca öpücük, yüzlerce dokunuş gibi. Saçları konyak rengiydi, gözleri mavi. Açık buz mavisi... Bu gece de kahveme bir parça ondan katıyorum. Karanlığa gömülmüş şehrim ve sokağım. Dolunaysa baş tacım, ışığını esirgemiyor, bu uzun mu uzun ve karanlık gri gecemde.

Dibinde birkaç yudum kalmış kahvemi, merdivenin bir köşesine bırakıp ceketimin iç cebine el atıyorum. Konyak şişemi çıkartıp hafiften sola sağa oynatıyorum. Eh işte! Bu gece de sıcaklık konyağın içinde saklı. Kapağını açıp kokusunu içime dolduruyorum. Birkaç dikişte dibini buluyorum. Sonra silkiniyorum. Üstümdeki tüm kötü kelimeleri döküyorum merdiven boşluğuna. Zaten benden geriye ne varsa bu boşlukta birikmedi mi? İyisiyle kötüsüyle...

Saatin bire yaklaşmasını bekliyorum, kıyak kafamla. Kolumdaki saat her gece bire tam iki kala onu gösterir bana. Aklımda o var. Saati bulanık görüyorum ama yavaş yavaş bire doğru yol aldığını seziyorum. Sokak başlarında tek tük insanlar... Üstümde bir uyuşukluk. Tam gözlerimi ovuşturuyorum ki o geçiyor. O...

Koştura koştura, yalpalaya yalpalaya ilerliyorum. Tam yanında bitmek üzereyken ayağım takılıyor ve önüne boylu boyunca seriliyorum. Tek kelimeyle rezillik! Yer yarılrsa da içine girsem dediğim an. Elini uzatıyor. O minik, zarif parmaklarını... Açık buz mavisi gözleri, yüzümde. Birkaç saniye susuyorum, susuyor. Susuşuyoruz. Konyağın verdiği sertlik sözlerime çarpmış olmalı ki "Senden hoşlanıyorum ulan." diyorum kendimden beklemediğim bir rahatlıkla. Ağzımdan çıkan her kelime sonumu getiriyor. Ve okkalı bir tokat savuruyor, Sanem. Ya da Elif. Ya da İpek. Tokadın tesiriyle mi bilmem ama ağızımdaki tüm sözcükler dağılıyor. Her biri bir tarafa saçılıyor. Bayılıyorum, yerle bir oluyorum; ben, hislerim, sözcüklerim...

Derin bir parçalanmışlık bu. Kelimeler ölüyor sessizce, umarsızca. Yağmur üzerimize ağıyor, gök çatırdıyor. O ise ardına bakmadan yoluna devam ediyor.



Sercan Akhanlı

Öykü

Gizli mutsuzluk

Sarılıp uyuduğu mutluluk, dün gece avına sinsice yaklaşan bir yılanın soğukkanlılığı gibi terk etti onu. Saçlarında, kaşlarında ve gözlerinde mutluluğun bıraktığı gölgeleri görebilirdiniz. Mutluluk her gece uyurken onu sarıyor, vücudunun tüm yerlerinde izler bırakıyordu. Bu bir tür anestezinin, şişenin dibindeki acımsı tadın ve sigaranın uyuşturucu etkisinin sorgulayıcı tarafıydı. Mutluluk, uyandıktan hemen sonra çift kişilik yatağındaki boş tarafı temsil eden görünmez bir eşin temsiliydi. Çalar saatini her daim sırtında unuttur, görmesi için dönmek zorunda kaldığında mutluluk ona görünmemek için yorganın altına saklanırdı. Mutluluğu kolaçan eden bir algoritmaya sahip değildi, onu ararken hiçbir zaman yorganın altında olabileceğini düşünmüyordu. Tek derdi kaybettiği mutluluğun öznesini bulmaktı. Bu adam mutluluğun resmini yapmaya çalıştı, ancak hiçbir zaman başarılı olamadı. Derdin lezzetli kısmıyla besleniyor, sırtında barındırdığı sahte kırmızı rujlar onu uyuşturuyordu.

Kırmızı rujlu kadın uyandığında dudaklarının yorulduğunu fark etti hem çoğunlukla makyajını temizlemeden uyumazdı. Aynadaki yansımasını gördüğünde pütürleşen dudaklarına dikkatle baktı, bunun bir tür çatışmanın sonucu olduğu kanısına vardı. Zihnini yokladı bir kahvaltılık kokusuydu aradığı, hem dudaklarını yormayan hem de kulaklarında işiteceği yüksek sesin tesiri altında kalmadığı bir rüyaya uyanmak istiyordu. İki ayrı hayatın iki ayrı duygunun birleşiminde yoruluyorlardı. Birisi sırtındaki ağır yükünü taşıdığı kırmızı rujları çıkarmak için düşün altında dakikalarca aynı noktada takılıyor, bir diğeri ise aynada kendisini tanımaya çalışıyordu. Nitekim arayışlar, arayışları kovalarken saatler hızla akıyordu vücutlarından. Hangisi farkındaydı ki zamanın ehemmiyetinin, riyakarlığının?

En iyisi rüyada kalabilmektir, zamanın belirsizliği, buğulu bir mekanın yarattığı yorumlanamayan tasviri, belki de başka bir hayvanın gözlerinden izlenen hayatın ağır mavisini. Mutluluğun içerisinde mutsuzluğu arayanların ve yollar bitmediği için serzenişte bulunanların hikayesiydi bu. Dümdüz gitmektense farklı bir patikaya sapmak, orada vakit geçirmek ve kendini doğaya bırakmanın güzelliğini fark etmektir. Esas yaşam, geceleri makyajıyla uyuyan kadının sabahı düşünerek duyduğu kaygı yerine “Bugün de bu halde uyuyacağım.” diyebilmesinden ibaretti. Soğuk duş altında “Biz ne olacağız.” diyen adamın hikayesi de tam burada başlıyordu. Nitekim yollar onun için beyaz şeritlerden ibaretti, direksiyonu kırıp toprak yola giremeyen adamın kıyamadığı arabasıyla uyuması gerekiyordu horlamasına eşlik eden öğleden sonraları yaptığı şekerlemelerde.

Oysa pek fazla kullanmadığı sağ ayna tarafında oturan kadının yüzüne bir kez olsun baksaydı, muhtemelen onun yolun ardında görmek isteyen gözlerine tanık olacaktı. Hem o gözler ona birçok cümleyi kuruyordu ancak bu zaman zaman farkına vardığın kaçamak bakışlardan uzaklaşmaya benziyordu. Nitekim tek bir boyun hareketi bile birçok mevzuyu anlatmaya yeterdi. Artık duş bitti, rujlar silindi. Her ikisi de alışagelmiş cümlelerden birini ancak henüz yeni kabuk bağlamış yaralarını oyarcasına ve sıradan olmayan bir tebessümle birbirlerine:

-Günaydın, dediler.

Ve maskelerini taktılar. Hem cinsiyete ne gerek vardı. Siyah kıyafetler, aynı ses tonu ve aynı topuk sesleri. Tak tak tak tak tak... İki fincana aynı suda kaynatılmış üzerine biraz toz serpilmiş zifti yudumlarırken maske konuştu:

-Ben bu akşam gelmeyeceğim (kendinden emin bir ifadeyle).

-Neden?! Yine ona gideceksin değil mi? Sonra birileri gelip bana sizi anlatacak!

-Sen de oyununa devam edeceksin (alaycı bir ifadeyle).

-Benim için ne kadar zor olduğunu biliyorsun!

-Ne de olsa başkalarının yanındayken ellerimi kavramayı biliyorsun!

3 saniye... Masanın örtüsü yavaş yavaş havalanmaya, ağzına kadar doldurulmuş siyah zeytinlerden bir tanesinin yuvarlanmak üzere olduğuna, ziftin bembeyaz duvarın üzerinde ünlü fırçaya imza atmasına ve çatalların yerçekimine direnmeye güçlerinin olmadığı ana tanıklık etti bu dört duvar.

Artık duş başladı, rujlar sürüldü, maskeler çıkarıldı. İkisi de kim olduğunu bilemeden sese adım attılar. İkisi de birbirlerine dört duvar arasında bıraktıkları manzaranın zihinlerindeki temsilleriyle:

-Akşam görüşürüz, dediler.



Bir yanın var senin. Gizli, kapaklı ama şeffaf ve aynı zamanda duvarlar ardında. Kimseye göstermediğin ama benim apaçık gördüğüm bir yanın. Hem sev beni diye yalvaran hem sevlmemek için yaralar açan. Bilirsin bir sözü vardır sevgili F. Kahlo'nun "Sevgi basitti karmaşık olan bizlerdik." Bu kadar karmaşık olmana gerek var mı ciddi? Küflendirme kafadaki düşünceleri, duvarlarla kim yaşaya bilmiş ki zaten? Ben seni korurum ciddi ya da lakayt her şeyden. Güçlü görünmek zorunda değilsin, en azından bana, bazen...

Farkındayım. İnsanlar o güzel tenini örseleyecek, kimse avuç içlerini öpmenin sana nasıl hissettirdiğinden bahsetmeyecek. Sevgi basitti karmaşık olan bizlerin anlayamayacağı kadar sade ve basit. Her şeyi kaoslaştırdığımız için sade olanı, karmaşık olandan ayırt edemememizin üzerine bir nutuk çekecek değilim sana. Sadece diyorum ki yorma kendini, bu sana bile çok fazla. Ne için cezalandırıyorsun kalbini anlamış değilim. Bakmıyor musun ayna da hiç yansımana? Bu kadar güzel bir şeye ceza kesmek tanrıya haksızlık değil de ne? Hadi ama sev kendini! Seni senden güzel sevecek birini tanımıyorum. Yalnızlığını örseletme! En iyi o gülümser zor günlerde yüzüne. Bir yanın var senin. Henüz çözemediğim düğüm düğüm bir yanın. Sıkıştığın, içinde çürüdüğün ama aynı zamanda güzel görüdüğün bir yanın. O yönünün kayboluşlarını kaç şişede biriktirdim bilemezsin. Sarhoş muyum? Hayır! Ne o zaman bu şiirsi saçmalılar değil mi? Çok kafa ütüledim ama senin kafadakiler ütülemlerle düzeleceğe benzemiyor yine de şansımı denedim. Ben ellerinden tutup, yüzümü avuçlarına gömmenin şeffaf tutkusundan bahsediyorum. Masumiyetten. Sadece o hissi, bilirsin işte ait olmak ile ait olmama arasında ki arafı şeyi hissetmekten bahsediyorum. Bir yanın var diyorum sanki her şey siyah, sanki hiç şeffaf olmamışsın gibi karanlık ama içini görebiliyorum. Olmak istediğin kişi bu değil o halde neden bir canavar gibi görünmeye çalışıyorsun? Canavarların duvarları, kalkanları olmaz biliyorsun! Bırak elinden plastik kalkanlarını sen böyle kendini koruduğunu mu sanıyorsun? Farkındayım canını acıtacaklar, seni yaka paça kalplerinden, hayatlarından def edecekler. Sen düşmeden ayağa kalkmanın anlamını bu şekilde, hayalet duvarlar ve plastik kalkanlar ile öğrenemezsin biliyorsun. Hadi düzelt saçlarını aynada, sil yüzündeki savaş boyalarını, bak aynaya! Bu sen değilsin! Biraz kendine benze en azından bugünlük o canavarı as elbise dolabına. Ne o canavar karanlıktan korkmuyordur değil mi? Dolabında güvende olacak kostümün merak etme

Bugün bu gece sadece kendini giyin ya da kendin kadar çıplak ol! Utanacak kimsen yok yalnızlığından başka. Ki o hep çıplak dolaşır mizacı böyle, hiç utandı mı senin önünde?

Yaralarına kimse merhem ile gelmeyecek! Tuz belki... Bu bir gerçek! Seni öldürecekler iki gözüm güven bana! Ama yaşamak için ölmek zorundasın burası dünya! Buranın kuralları böyle anlarsın ya! Senin o soluk yanın yok mu? Hani içine gökkuşakları çeken soluk siyah kara delikli yanın... O yanın korkunç olmaktan çoktan çıktı. Bil istedim. O yanın sadece bir ütopya. Kimse korktu mu ki o yönünden? Sanmıyorum. Senin içine çektiğin sadece kendi mutlulukların. Mutsuz görünmek için kalbinde bir kara hayır soluk kara bir delik ile dolaşman gereksiz. Bunun modası 80'lerde kaldı. Artık duygusuz görünerek kendini koruyamazsın! Duygularınla bile başa çıkamazken dünyaya kafa tutman için methiyeler diziyorum. Ne faydasız konuşmalar yaptım öyle değil mi? Kim bilir satırlardır ne saçmalıyorum? Seni kurtarmak bana mı kaldı neden kahramanlık taslıyorum? Kafanı mı şişirdim? Özür filan bekleme! Sen kendini sevseydin ben seni sevip yorulmayacak tüm bu kelimeleri katletmeyecektim. Bak senin yüzünden kaç kelimenin katiliyim. Sen bir canavardın ama ben senin, sadece senin yüzünden bir katil! Ellerimde kaç kelimenin günahı var söyle bana? Hangi yönünden baksam ruhunun, hangi pencereye koşsam katilim değişmez bu! O yüzden söyle bana başa çıkacak mısın dünyayla?

İçime sığmıyor tıktırdığım acılar. Kendime bile kalacak gücü zor bulurken senin için direniyorum. Belki ben tutunursam ona da güç kaynağı olurum diyorum. Hey! Sen! Oradaki! Dinle şimdi beni! Dinin, dilin, rengin, acıların umurumda değil! Ne kadar güçlü olduğunu göster herkese! Sen varsın! Silikleşme! Duvarlara ihtiyacın yok ruhunu duvarlar arasında grileştirme! Dik kalbindeki soluk kara şeyi. Oraya bir daha hiçbir şeyin düşüp renksizleşmesine, hissizleşmeye izin verme! Duyguların seni sen yapar. Kendinden kaçan insan nereye varır düşün bunu bir. Kaçacak kadar aciz misin? Savaşacak kadar kahraman mı? Karar ver çünkü içinde ki kara delilik seni yutmaya çalışacak. Güçlü kal yalnızlığının yüzünü yerden kaldır çünkü bu savaşta sana en çok o el uzatacak! Sev kendini, yalnızlığını, basit olanı yap karmaşık şeyler kimin umurunda? Kalbinin ışığını kapatmadan uyu. Sev kendini, çirkinleştirme o ruhu. Yenisine ihtiyaç var mı? Etraf zaten canavarlarla dolu.



Yatakta sırtüstü uzanıyorum, gözlerim tavanda. Açık pencerede odama bir su sesi doluyor: ŞARRR! Toprağın üstüne aşağı yukarı bir metre yüksekten dökülür gibi. Genzi yakan bir koku ona eşli ediyor. Tanıyorum bu kokuyu; beygir sidiği. Bana ölümü hatırlatıyor.

Çocukluğumda mahalleye sebze getiren bahçıvan geliyor aklıma. Arabasını çeken beygir de aynı böyle işerdi. Yaşlı bir beygir, kahverengi, yorgun. Acırdım haline. Kafası yerde, ağzının içinde onu rahatsız eden demiri çiğner dururdu. Üzerinde uzun kılları olan dudaklarının arasından dişleri görünürdü, sarı siyah. Upuzun kirpikleri, takma kirpikli gelinlere benzerdi. Filmlerde gördüğümüz asil atlarla uzaktan yakından ilgisi yoktu. Bakkalın oğlunun, benden ara sıra birkaç lira tırtıklayarak bahis yatırdığı yarış atlarına da benzemiyordu. Hep araba mı çekmişti yoksa sonradan mı girmişti bu işe merak ederdim.

Yarım kalmış bir film gibi hatırlıyorum. Kaldığı yerden hayalimde devam ediyor görüntüler. İnce bir çığlık kopuyor: “Bahçıvaaaaan!” Adamın kafasındaki hasır şapka kovboy filmlerindeki çirkin hali. Bir lastikle çenesinin altına sabitlemiş. Demirden küflü terazisini büyük bir şangırtıyla arabanın içine bırakıyor. Yolun karşısındaki inşaatın üst katlarından düşen bir tuğla parçası çıkardığı gürültüyle bu şangırtıya eşlik ediyor. Bahçıvan, sapsarı poşetin üzerinden fıskırmış kerevizleri yanı başında bekleyen yaşlı kadına uzatıyor. Paranın üstünü vermek için, eski bir cinden yapılmış koyu lacivert önlüğüne sokuyor ellerini. Koca bir deste para çıkarıyor. Birkaç farklı renkte parayı seçip kadına uzatıyor. Kadın arkasını dönüp yürürken yerdeki parçalanmış tuğlaya takılıyor, aldırmadan geçip gidiyor.

İşeme sesi sona eriyor, sarı-siyah bir göl var şimdi. Etrafındaki bir iki metrelik alan enikonu çamur. Beygirin hemen yanındaki kaldırımında duran dört tekerlekli çocuk bisikleti de sidiklenmiş.

Bahçıvan, çevik bir sıçrayışla biniyor arabaya, kayışları eline alıyor, “Deh!” sesiyle birlikte beygirin sırtında şaklatıyor. Beygir umarsız atıyor adımlarını. Arabaya takılı çıkma otomobil tekerlekleri toprak yolda yuvarlanmaya başlıyor. Arabanın gıcirtısı, adamın çığlığıyla tam uyumlu.

At arabasının boşalttığı yerin hemen arkasındaki bahçeden sarı kafalı bir çocuk fırlıyor sokağa. Sekiz dokuz yaşlarında var yok. Çocuk bana mı benziyor ne? Ağzında bir şeyler var, çiğniyor. Kenarda duran bisikletine atlarken ağzının kenarındaki kırmızı bulaşığı elinin tersiyle siliyor. Salçalı ekmek olmalı elindeki. Ondan mutlusu yok. Yolun karşısındaki inşaatı doğru hızlıca sürüyor. Biraz önce oluşan sidik gölünün içinden bir hamlede geçiyor. Büyük bir gürültü kopuyor ve gölün hemen ardında çocuk görünmez oluyor. Üstünde koca bir tuğla yığını. Etraf duman.

Kabul edemiyorum bu ani ölümü. Gitme sarı kafalı çocuk, diyorum. Kal ve yaşa. Yaşa, büyü ve yaşlan. Evet hep böyle mutlu olmayacaksın biliyorum ama yine de gitme şimdi. Dünyaya çaldığın mutluluk mayası tutar belki.

Ne olduğunu anlayamadan hayalimde siliniyor her şey, "peki" der gibi. Dekor değişiyor. Bitkin bir adam giriyor sahneye. Kalbi davul gibi gümlüyor. Gecenin bir yarısı. Uyuyamıyor. Beyni kendini kapatmamak için direniyor, çocukluğundan sahneler ardı ardına oynuyor; ağızları maskeli, kafaları boneli, yeşil önlüklü insanlar, serum şişeleri. Sonra boşluk. Dizlerinden aşağı uzanan iki uzun boşluk. Askıda kalan beyaz yakalı mavi önlüğü, dev video kasetleri, şişman televizyonlar, kara kutulu atari, koltuk değnekleri ve sandalye tekerlekleri.

Mutluluğu bir yerlerden anımsıyor adam ama netleştiremiyor zihninde, flu bir görüntü yalnızca, mayhoş bir lezzetten öteye geçemiyor. İçinden çıkamadığı derin bir kuyu geçmişi, kendisiyle beraber yılanın, çıyanın, her türlü haşeratin biriktiği. Kazalar, belalar, yanlış seçimler, kaybedişler, haksızlıklar, iftiralar, ölümler. Yirmi yıldır bacaksız, on yıldır annesiz, iki yıldır babasız, işsiz ve parasız... On iki gün olmuş boşanalı ve on iki gündür bir saat uyuyamamış. Bebeğini haftada yalnızca birkaç saat görme hakkı olacakmış. Hiç tanımadığı, siyah giyimli, ciddi bir adam böyle buyurmuş. Çürük bir temelin üzerine inşa etmeye çalıştığı hayatının bu son yıkılışının ardından tek istediği biraz unutmak. Unutmak, düşünmemek, azıcık da olsa uyumak.

Ardı arkası kesilmeyen düşünceleri boğmak için gözlerini kısıyor adam. Başarılı olamadığını gördükçe, onları dişleriyle ezmeyi deniyor. Yatakta sağına sonra soluna yatıyor. Beyin kapanmadan ruhun bedenden çıkmayacağını dolayısıyla insanın uykuya dalamayacağını okuduğu makalenin yazarını hatırlamaya uğraşiyor, hatırlayamayınca unutkanlığına sinirleniyor. Bir bu kaldı sanki kafaya takacak, diyor. Düşünüyor, endişeleniyor, korkuyor, yoruluyor.

Boğulmak üzereyken deniz dibinden son anda karaya çıkarılmış gibi derin bir nefesle doğruluyor, yataktan atıyor kendini. Yarı ölüm dedikleri uykudan nasibi yok. Yarısını alamadığının tamamı için son kozunu oynayacak, kararlı. Emekleyerek ilerliyor, pencerenin yanına varır varmaz içine dolan rüzgârdan kurtulmaya çabalayan perdeyi kenara çekerek asılıyor pervaza, kendini yukarı çekiyor, pencereden aşağı atlayıveriyor.

Bedenini inatla kısa süreliğine terk etmeyen ruhuna gününü göstermiş olmanın gururuyla tebessüm eden yüzü, beton zeminde sekerken bir şey dikkatimi çekiyor; bu adam bana ne kadar da benziyor. Başka çaresi kalmayan ruhu şaşkın, göğe yükseliyor.

Yine kabul edemiyorum. Mutsuz da olsa çare kalmasa da başka, erken daha. Gitme, diyorum. Kal ve yaşa. Yaşa ve yaşlan. Evet dayanamıyorsun biliyorum ama yine de gitme şimdi. Sabırla düzeler belki.

Sanki yeni bir cevap geliyor; önce zifiri karanlık sonra yeni bir dekor. Bir deri bir kemik ama oldukça asil görünen yaşlı bir adam canlanıyor hayalimde. Buhar içinde oturuyor, ıslak. Upuzun kaşları alnının kenarlarında şahlanıyor. Gözleri çakır, keskin bakıyor karanlık çukurların dibinden, elleri titrek. Aynadaki buharı elinin tersiyle siliyor. Bakımevindeki beşinci yılı dolmasına rağmen onun için henüz ilk gün. Her gün yeniden başlayan bir hayatla tanışalı çok olmuş ama farkında değil. Yaşıyor, unutuyor, unuttuğunu da unutuyor, sonra taptaze yeniden yaşıyor. Yalnızlığını, çaresizliğini, talihsizliğini hep unutarak halletmiş, tıpkı büyük sorunların yok sayılarak çözüldüğü gibi.

Oturduğu yerden elinin uzanabildiği yerden havlusunu alıp kurulanıyor. Kırışık bir bebek gibi emekleyerek odaya geçiyor. Mis kokulu temiz tl kıyafetlerini özenle giyiyor. Birazdan kahvaltı için yemekhaneye gidecek. Saçlarını tarıyor, akülü sandalyesine oturduğu anda kapı vuruluyor. Merakının yanı başında gelen endişeyi defedemedenden kapıya ulaşıyor, buyurun diyor. Elinde bir mektupla geç, siyahlar içinde, güzel bir kız gelen. Merhaba, diyor kız gülümseyerek, bu size. Hayretle uzattığı zarfı alıyor adam, açıp okuyor, almaya çalıştığı nefes takma dişlerine takılıyor. Demek böyle oluyormuş, diye kaydırıyor kaşlarını. Hemen mi, diye soruyor. Evet, hemen, zamanı geldi. Zaten geç kalmıştın, diyor adam. İçeri geçiyorlar.

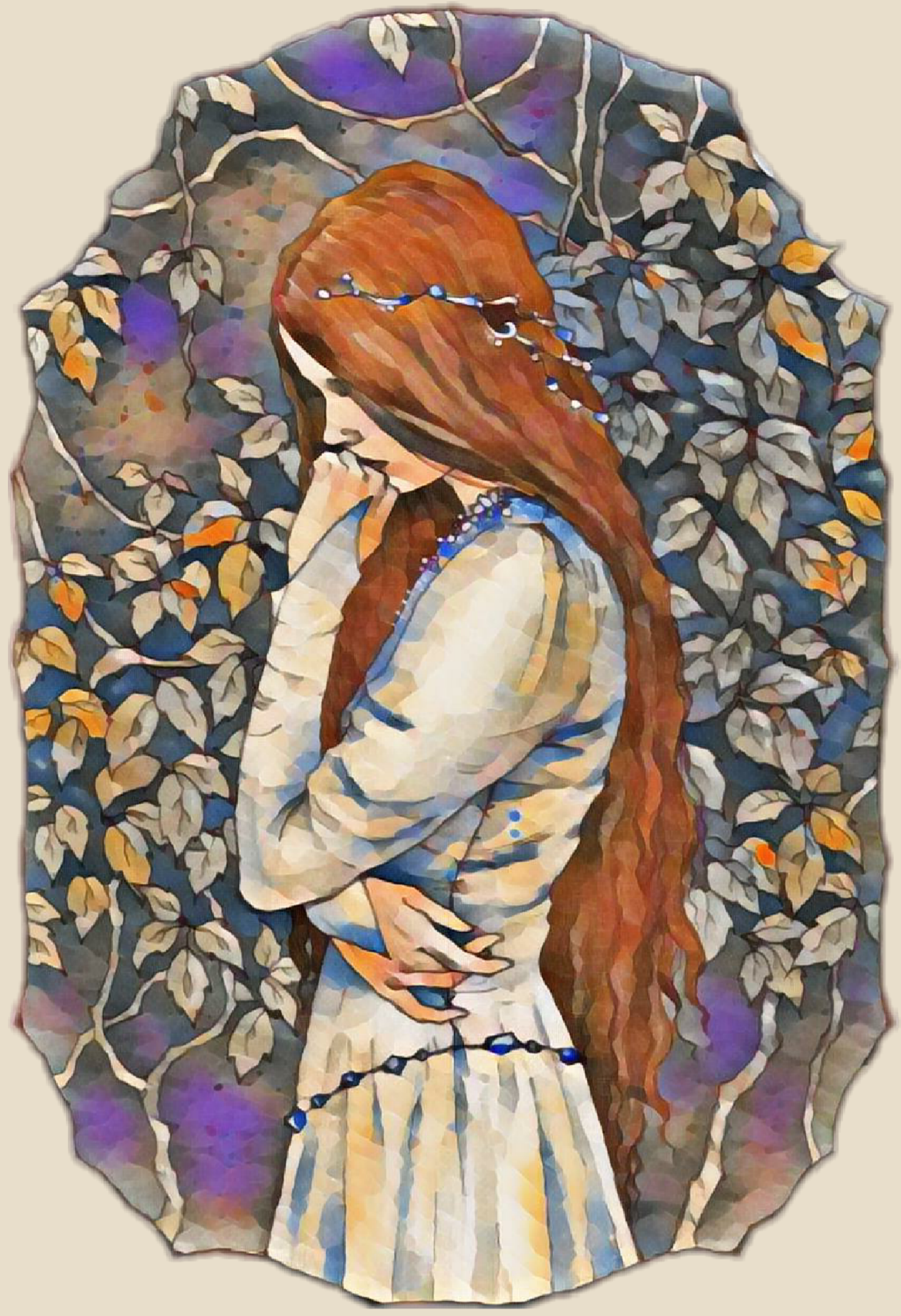
Nefessiz kalan vücudu yavaş yavaş ağırlaşıyor. Kafası önüne düşerken bu yaşlı ve cılız adamın bana benzerliği beni şaşırtıyor.

Kabul edemiy... SUS, diyor bir ses. Lafımı kesiyor. Bu sefer olmaz. Hem bak ani de olmadı. Hayır, her ölüm anidir, diyesim geliyor, susuyorum.



Fırat Işıkgil Ellerin

Rumeli fenerinde ellerin süpürürdü geceyi,
Piyanonun kuyruğuna kıvrılıp dinlerdi Prenses Şahmeran.
Rumeli fenerinde biz mum yakardık,
İçeriye aydınlatırdı bir dev gümüş şamdan.
Nar-ı tutuştururdu parmaklarını,
Parmakların tuşlara ne masallar anlatırdı.
Biliyorum gerçeği ben
Bu sefil şiir anlatamaz
Ellerini nasıl sevdiğimi
Mevsimler bitti
Kelimeler tükendi
Daha başlamadı bile ellerin.
Daha ellerin satırlarda bile değil.
Farzetki semada kükredi bir zamanüstü mezmur,
İndi arza Davut, elinde sayfaları boş bir Zebur.
Aynı anda sustu ,
Bekler oldu Hira'da Resul.
Vahiy olup yağardı işte o zaman ezberimdeki ellerin,
Zeylin olsam bile yeterdi bana bu fani huzur.
Belki anlatırdım o vakit aleme
Bu nasıl aşktır
Bu nasıl bir ebedi zuhur.



Mahir Uçar Bu Akşam

Karanlığın ve güneşin ötesinde
Yüzümü yalayan gece esintisiyle
dağlardan gelen rüzgarın ,
Önünde seni bekleyeceğim.

Kağıttan yeşil bir ağacın,
Dallarında savrulan salıncağın
Görmeye değer heyecanı içinde.
Gözlerimi açıp seni bekleyeceğim.

Bahar yemyeşil güzelliğiyle geldiğinde
Yolumu kaybedip gözlerinde bulacağım baharı
Gözlerimi iyice kısıp
Senin yeşil gözlerini bu akşam bekleyeceğim.



Kimsenin yerinde olmak istemedim, kendimin bile...

Murat Yalçın

Nasıl yaşayacağımı bilmiyorum sanırım. Neden öğretilmediler bana? Nefes alıyorum, mutlu gözüküyorum, her türlü sosyal medyadan bir hesap açıp aktif kullanıyorum. Peki, ya sonra? Sonra bir şey olmalı mı ki? Ne bekliyorum? Bir mucize, hayatımın aşkı, bolca para... Gerçekten bunlar mı tatmin edecek beni. Ben bile daha kendimi bilmezken başkaları beni nasıl bilecek? Annemin yanında onun cüzdanı gibiydim, televizyon karşısında büyüdüm ve saçımı toplamayı internetten öğrendim. O nasıl hayatta kaldı acaba? Hayatta mı acaba?

Tren raylarını her zaman sevdim. Düzensiz ve çirkin görünen insan yaşamı yerine düzgün, hizalı ve mükemmel görünüyorlar her zaman, sanki kimse onlara dokunmuyor ve dokunmayacak. Ve ışıklarını, üzerlerine gelen rüzgar bombası koca alet kapatacak bir süreliğine. Sonra ilk olarak dilimizde, ardından da ingilizce olarak metronun gideceği yer söylenecek. En fazla 2 dakika içinde en az bir bebek ağlaması ve hayatından kambur duran insan cesetleri görülecek. Sonraki durakta inenler olacak, binenler de ama kimse rayların nasıl olduğunu merak etmeyecek. Ben çok merak ediyorum oysa. Bu yanlış mı? Annem olsa, yanlış, derdi. Belki de herkes öyle söyleyeceği -ayrıca iyi bir anne olmak- için diyecekti bunu. Ben ise tren gelmeden önce raylara bıraktığım oyuncak bebeğime n'oldu acaba diye düşüneceğim. O an çok kesik kesik... Pahalı bir oyuncak bebeğin gitmesi, annemin tokadı, zaten paramız yok inleyişleri, aptal olduğumu söylemesi... 16 sene geçmiş. 16. Bir sene bile uzunken 16 sene... Bilmiyorum. Belki de hata ediyorum. Belki de doktorumun söylediği gibi dönemseldir bu ruh hallerim. İlaçlarım. Canım ilaçlarım. 4 senem.

DIT ! ÖĞRENCİ ! Turnukeyi çevirdim ve yasaklı bir bölgeyi geçmişcesine mutlu oldum. Belki de çok defa mutlu oldum ama her zamanki gibi mutsuzluklarım çok ağır bastı. Hüzünlendim. Hareket etmek istemedim. Eve gitmeliydim oysa. Zaten son derse de girmemiştim. Bir an da durdum. Metronun soluk benizli bakışları üzerime toplanmıştı sanki. Telaş kıvılcım gibi çarparken normal olmaya çalıştım doktorumun öğrettiği gibi. Başarırdım, başarmıştım daha önce. Belki de başaramazdım, daha önce hiç...

"Kızım beklemesine yolun ortasında !"

"İşimiz gücümüz var ayol, durmuş ilerlemiyor bi' de..."

Omzuma çarpınca biri, o an farkına vardım yolun ortasında zeminin ayaklarımdan kaymadığını, hakkımda söylenenlerin ise beynimde kaynadıklarını. O kaynayanları gece ne de güzel yoğuracak beynim ve gözyaşı dökcek belki.

Neden kimse nasıl olduğumu sormuyor?

Raylara sormak istiyorum. Onlar biliyorlar beni. Ben de onları. Belki bebeğim de orada. Belki annem...

Annem.

Bilmiyorum

Güç bela aşağıya indim. Kalabalığın arasına karıştım. Bekledim usulca. Önce bir rüzgar vurdu, sonra insanlar tren geldiği için biraz geriye çekildi, ben öne eğildim, rayları görmeliydim. Ve bir an da dengemi kaybettim.

Biri kolumdan yakaladı.

"Bayan, sarı çizgiyi geçmişsiniz. İnsanlar telaşlanmışlar. Lütfen geriye gelin."

"Ama benim rayları görmem la..."

Sesim metro sesiyle kayboldu. Her şey biraz tuhaftı. Tarif edemeyeceğim şekilde hafiflemiş hissediyordum, belki de korkudan öyle düşünüyordum. İnsanlar neden gülümsüyorlardı bana bakıp? Metro durdu. Aman tanrım ! En yakındaki kapıdan çıkan annemdi, gözleri birini arıyordu, telaşlıydı. Gözleri beni bulduğunda rahatladı ve gülümseyerek bana koştu, sarıldı ve...

"Kızım seni o kadar özledim ki, inan çok pişmanım. Seni bırakıp gitmek istemedim ama o an nasıl gelişti anlayamadım." Bir an da gözleri doldu, yüzü düştü. "Demek sen de benim gibi intihar ettin."



Aynur Türk

Mesela avının üzerine atlamayı bekleyen "avcı" gibi

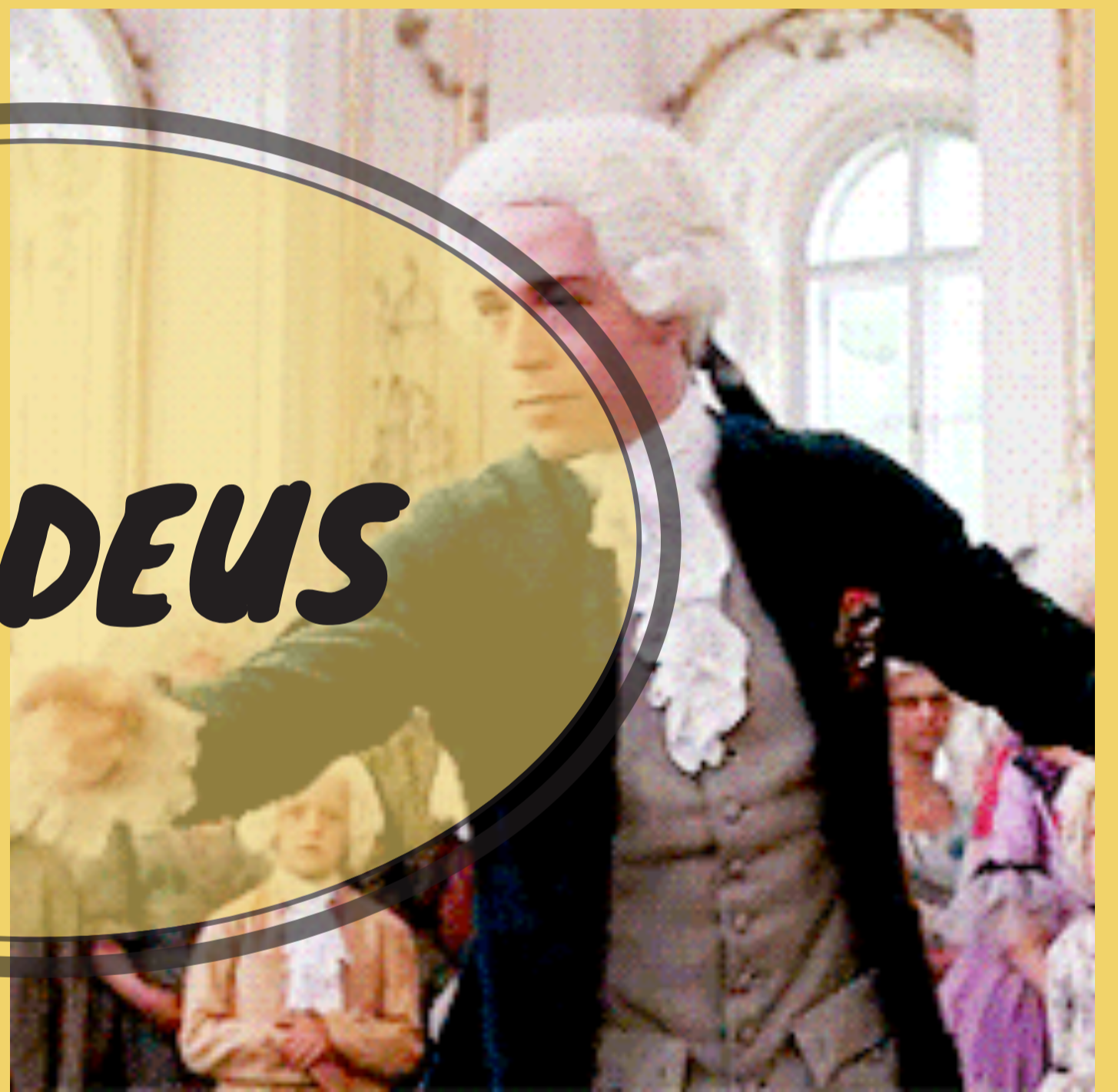


Bir sonbahar günü değildi.

Aslında günlerden pazar ya da salı da değildi. Herhangi bir gün, öyle bir saatti. Belirsiz bir mart günü, her zaman dolaştığın yerlere uzak, herhangi bir mesafedeki bu pencereye;

anahtar deliğinden ya da perdenin arkasından izler gibi "küçümseyerek" baktın, baktıkça daha çok "dikizledin" fotoğraf makinanın arkasından... Aşağıdan yukarıya nemden bozulup sıvaları dökülmüş duvara aykırı duran pimapen pencereyi görünce dayanamayıp, dış dünyanın gerçeğinden kopardın, çerçeve içine yerleştirdin. Daha da ileri giderek; camın arkasında oturan beni de izledin. Bu kadarı yetmedi... Pencereden içeriye, duvarda asılı fotoğraf çerçevelerimin yanına asmak için sağa-sola, aşağı -yukarı kadrajı ayarlamaya başladın. Bana ait vesikalık fotoğrafıma bakıp, önce, kaküllerimin yakıştığını söyledin. Ardından "gelin" olduğum gece, yüzüme dökülen çok sevdiğim saçlarımın bir kısmını, evli, namuslu işareti sayılan bir "ritüel" yüzünden kesmek" zorunda kalışımı vurguladın, nedenini, erkeklerin bana yan gözle bakmaması olarak açıkladın. Sadece kendi hayatımda değil, etrafımda bulunan herkesi ilgilendiren bu kararın benim hayatımda artık hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını, kesilmiş saçlarımla çekilmiş fotoğrafla gösterdin. Bir zamanlar kocamın olduğunu ama çerçeveden dışarı çıkamadığını da, başörtümün içine gizlediğim saçlarımla vurguladın. Şimdi de beni diğer çerçevenin yanına asmak için elinden geleni yapıyorsun. Aynı, "avcının avını yakalamak için pusudan çıkacağı anı kollar gibi" deklanşöre bastın, kısıvrak yakalayıp, istediğin pozu elde ettin... Beni geçmişe, çerçevenin içine hapsettin, yaşadığım zamanı öldürüp, çekip gittin.

Şimdi, fotoğrafla başbaşaız. Senin çektiğinle, benim bakışım arasında farklılıklar var. Aynı iki fotoğrafı yanyana koyarsınız da yedi farkı bul der gibi...



AMADEUS



Ceyda Oktay

Amedeus

1984 yapımı olan Amadeus'un senaristi Peter Shaffer, yönetmeni ise Milos Forman'dır. Ken Kesey'in romanından uyarlanan, Guguk Kuşu (1975) filmiyle zihnimize yer edinen Forman, farklı bir tarzda Amadeus'u dokumuştur. Wolfgang Amadeus Mozart'ın yaşamının bir bölümünü genele yayarak ele alan Forman, yaşamı boyunca Mozart'a kulak vermemiş birini de "Mozart Sevenler Grubu"na dahil edeceği iddiasını Amadeus ile sağlamıştır. Öyle ki bu iddiayı filmin her saniyesinde kendini hissettiren Mozart'ın müziği ve başrollerinde yer alan Tom Hulce ve F.Murray Abraham'ın muhteşem oyunculuklarını izleyecek -izlemiş- olan sizlerin de doğrulayacağını düşünüyorum. Sekiz dalda Oscar alarak ödüllere doymayan Forman, filmin girişinden son sahnesine kadar işlediği ruh tahlillerini izleyicinin sıkılmayarak, iki zıt karakterde kendisinden bir parça bulacağını ileri sürmekte. Bunu yaparken de kimi zaman Mozart'ın ani iniş çıkışlarında dâhiliğini; kimi zamansa Antoine Salieri'nin zaman tanımayan nöbetlerinin getirdiği deliliği ile harmanlamakta. Film boyunca delilik ve dâhiliği iki farklı kaptan önümüze sunan Forman, bir kabın içine Tanrının Mucizesini, diğerine ise Sönmüş Yıldız koyarak, sönmüş yıldız olan Salieri'yi dile getiriyordu:
Tanrı bu küçük adamın ellerinde şarkı söylüyordu."



18. yüzyılın Müzisyenler Kentinde -Viyana'da-, varlığını bestelerine adayan Wolfgang'a, hastalıklı bir takıntıyla yaklaşan Antonio Salieri'nin kendi içindeki yolculuğu, filmde yoğun bir şekilde karşımıza çıkmakta. Bu yolculuk daha ilk sahnede, Antonie Salieri'nin yaşadığı ızdırabı, varlığını kaybettiği bir çocuğa haykırışı ile gözler önüne seriyor: Mozart! Mozart! Mozart! katilini bağışla itiraf ediyorum: Seni ben öldürdüm! Mozart! Katilini bağışla, beni bağışla Mozart..!" İlk iki dakika içinde acı çeken bir adamın otuz iki yıllık vicdanına mağlupluğunu, vücudundaki şarap kırmızısı kanıyla izliyoruz. Bu sahnede hissettiğimiz belki de acıma duygusu. Ancak bizde ağır basan Mozart'a ne yapmış olabileceği. Hemen zihnimizi zorlayarak Mozart'ı, yaşamını ve hikâyeleriyle bir bütün oluşturan eserlerini anımsamaya başlıyoruz. Kulağımıza bize sormadan misafirliğe gelen Sihirli Flüt takılıyor; onu dinliyoruz. Peki şu adam da kim? Hafızamızda yeri var mı? Yok mu? Eğer yoksa o ismi unutmamaya hazır olun! Forman o ismi hafızamıza kazıyacak: Antoine Salieri. İlgili sahneden sonra tüm olanları kimi zaman kendine hak vererek, kimi zaman da af dileyerek hikâyeleştiren Antoine Salieri'den dinliyoruz.

Mozart müziğini kraliyetlere ve halka iletirken, Antoine bir yerlerde Tanrısına dua ediyordu: "Tanrım! Beni büyük bir besteci yap. İzin ver, müzik alanında ünlü olayım ve kendimle gurur duyayım. Beni dünyaca ünlü biri yap, sevgili Tanrım! Beni ölümsüz kıl. Ölümünden sonra insanlar bestelerim sayesinde adımları sonsuza dek ansınlar. Karşılığında sana saflığımı vereceğim. Bütün gayretimi, en derin tevazumu... Hem de hayatımın her anında!.. Amen." Salieri'nin başından beri Tanrısının duasını duyduğunu söylemesi, doğru mudur bilinmez. Zannımca Forman, Salieri'nin üzerinde çizdiği tuvalde, insanın içindeki inanma isteğiyle dans ediyordu. Bu dansa arzı endam eden de hiç kuşkusuz Salieri oluyordu. Kimi zaman da Salieri bizdik!

İki farklı kabın çarpışması, Mozart'ın Müzisyenler Kentine gelmesiyle başladı. Salieri'nin tanıdığı Mozart'ı bedensel bir döküntüyle göreceği gece onun deyimiyle her şeyi değiştirdi. Salieri'nin kafasında kurduğu Mozart görüntüsüyle değil de hâl ve hareketleriyle karşılamıyordu.

Gördüğüm Mozart değil, Tanrının ta kendisi!"

Salieri'nin müzik alanında yükselmesi, hala bir şeylerin kendinde eksik olduğu düşüncesi ile beste yapmaya çalışırken önünde duran Tanrısına yalvarıyordu. Tanrıdan çok şey beklemesi belki de onun sanatına engel oluyordu. Tam burada Salieri'nin Tanrıya olan güçlü bağı bizi şüpheye düşürüyor, belki de bu adamda Tanrıya karşı bir öfke saklanmış bekliyordu.

Salieri: "Tanrı beni dilsiz yarattı!"

Mozart'la tanıştığı o gece, Mozart'taki görüntüyü ona yakıştırmaması doğru mudur? İllaki bir sanatçı dışarıdan bakıldığında anlaşılmalı mıdır? İşte sanatçı! Kıskançlığına ve istememesine rağmen Mozart'a hayran oluşu, Salieri'yi deliliğe sürüklüyordu. Farkında değildi. Notaları hep bir bütün olarak gören Mozart'ın anlattığı hikâyeleri ile, bestelerini yaparken eskiz kullanmak yerine orjinal halini tek bir kopyada yazıyor olması, yazdığı besteleri hissederek yaşaması, Salieri'nin yarattığı "görünüş ve yeteneğin uyumlu olma zorunluluğu" ile çelişiyordu.

Mozart'taki yeteneğin büyük olduğunu sezinlemesi ve Başpiskopos dahil herkesi etkilemeyi başararak yüzleşmesi, Tanrıya daha çok yakarmasına neden oluyor, belki de içindeki iyiliğe hâlâ ihtiyacı olduğunu gösteriyordu. Bu ihtiyaç Salieri'nin yeteneksiz olduğunu düşünmesinden kaynaklanmıyor fikrimce. Ancak Tanrının yeryüzündeki sesi olmak istemesi, onun olanca kötülüğün içinde kaybolmasının kapısını aralıyordu.

Filmin en can alıcı sahnesi hikâyenin en başında Tanrısına aşık olan bir adamdan geliyordu: "Bundan böyle seninle düşmanım! Sen ve ben, çünkü kendine ses olarak kibirli birini seçtin! Şehvet düşkünü, iğrenç ve tıfıl bir çocuğu. Bana da sadece onu tanıma yeteneği verdin! Çünkü sen adaletsizsin. Adaletsiz ve düşüncesiz. Seni dışlıyorum. Yemin ederim senin o kıymetli varlığına elimden gelen her türlü kötülüğü yapacağım!" Forman işte tam bu noktada, doğumundan beri inancıyla övünen adamı, Tanrı tanımazlıkla karşımıza çıkarıyordu. İzleyici olarak yaşadığımız şaşkınlıkla birlikte, kendi yaşamımızı gözden geçirmemizi de sağlıyordu Forman. Biz içimizdeki kıskançlığa, kibire ve bunların yanında iyiliğe, inanca ne kadar sahip çıkıyorduk? Ne kadar bizdik? Ne kadar deli?

Ettiği yemini unutmayan Salieri, bundan sonraki yaşamına Mozart'a yapacağı kötülükleri sıraladı, taciz, kötüleme, sanatına engel olma gibi. Bunları yaparken Mozart'a acıdığını hissedebiliyorsunuz. Kendiyle çelişerek hem ona dokunmak istiyor, hem de Tanrının yeryüzündeki nefesi olduğu düşüncesiyle tüm bedeniyle nefret ediyordu. Peki ya Mozart, o neyle meşgul oluyordu? Yer yer engel olunan kariyerinin farkındaydı, ancak müzikle arasındaki bağ hep sıcaktı. O ki çocukluğunda ileride unutulmayacak bir yazar olan Goethe'ye -farkında olmadan- konser vermişti. Babası ile giriş yaptığı müzikte, farklı olduğunu ve en iyi olduğunu her fırsatta dile getirmekten çekinmeyen Mozart'tı! Öyle de yaptı! Müziğine daha çok halka inerek, etrafındaki kötülük oyununun başrollerinde oynayan Salieri'yi görmezden gelerek, bir hoca, bir arkadaş ve bir büyük olarak her türlü derdini anlatmaya devam ediyordu.

Salieri, en büyük kötülüğü Mozart'ın kapısının önüne, bizim de bildiğimiz Requiem -Ölünün Ruhuna Okunan İlahi- için gelmesi ile yapacaktı. Şüphesiz, Forman bu sahnede siyahlar içinde ölümü temsil ettirmiştir Salieri'ye. Kaynaklarda o gün şöyle anlatılmaktadır: "1791 senesi Temmuz'unda, uzun, ince, ciddi görümlü, tepeden tırnağa gri giyinmiş, ismini vermeyi reddeden, işinin, kimliğinin ve patronunun bilinmesini yasaklayan biri Requiem'i bestelemesini talep etti. Kaynaklarda gri olarak beliren siyah adamın kim olduğu, bilinmese de filmde siyahlar içinde gördüğümüz Salieri, bizi oldukça ürkütüyor. Mozart'ın ölmeden önce eşi Constanze'ye: "Bu Requiem'i kendim için yazıyorum." demesi, belki de izleyiciyi sarsabilir. Ancak Forman'ın yapmak istediği, görünen o ki, görmediğimiz ya da farkında olmadığımız olayları kalben hissetmemiz.



Filmin sonuna yaklaşırken delilik ve dahilik arasında seyir halinde bulunan o iki adamın, dahiliğin içinde delilik barındırdığını göstermesi muhtemel. Hasta olan bir adamın hâlâ Requiem'i tamamlamaya çalışması ve her türlü kötülüğü yapmaktan çekinmeyen bir başka adamın Mozart'a hayranlığının devam etmesi bizi şaşırtabilir. Ancak başından beri acı çeken Salieri'nin Mozart'la arasındaki bağı koparamaması; sevginin, kötülüğün içinde de var olabileceğini gösteriyor. Forman, Mozart'ı tüm renkliliğine, Tom Hulce'nun muhteşem kahkahasını ekleyerek, bizi Mozart'ı yakından tanımaya davet ediyor. Cenazesi yağmurlu birgünde yeri belli olmayan bir yere atılan Kayıp Ruh'u, Forman'ın davetine icabet etmekle tanımaya ne dersiniz?

Not: Salieri'nin Mozart'a her türlü kötülüğü yaptığı iddiası, gerçekte de var mıdır bilinmez. Ancak kimi kaynaklar Salieri'nin Mozart'ın yakın dostu olduğunu, kimi kaynaklarsa böyle bir düşmanlığın gerçekte de var olduğunu belirtir.

Kaynaklar: Amadeus filmi ve Büyük Müzisyenlerin Yaşamöyküleri-Francis Jameson Rowbotham